

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕΤΑ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΦΩΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

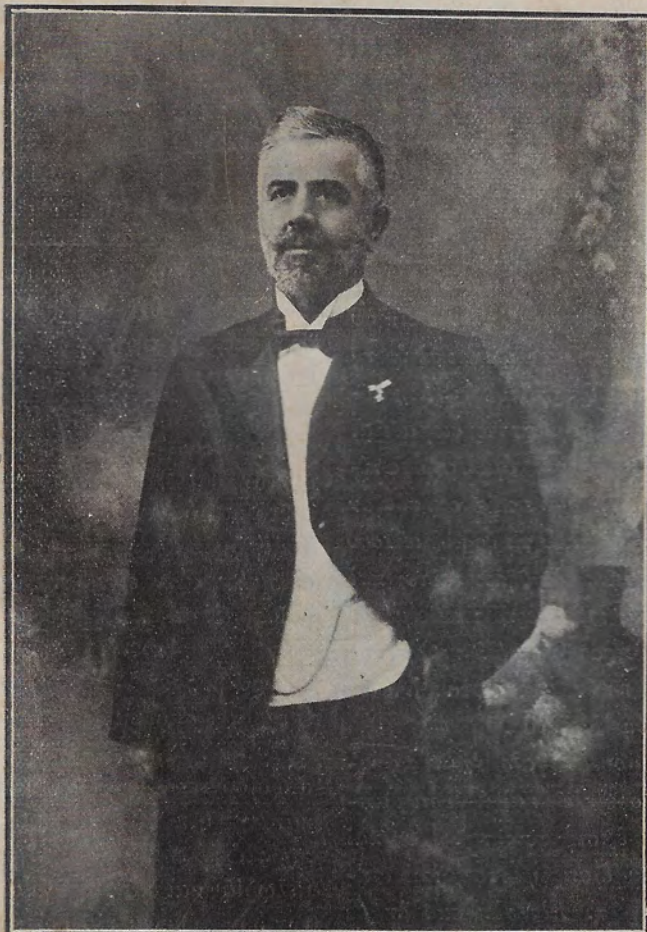
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ "ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΙΑΣ,"

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Ν. ΜΑΛΤΟΥ

Ὁ πολύτιμος ἡμῶν φίλος καὶ συνεργάτης τῆς «Μουσικῆς» κ. Ἀναστάσιος Μάλτος, γνωστὸς ἀνὰ τὸ πανελλήνιον διὰ τὰ ἀξιολογώτατα καὶ σκοπιμώτατα αὐτοῦ μουσικοφιλολογικὰ συγγράμματα, ἀπέστειλεν ἡμῖν ἐξ Ὁδησσοῦ ὑπὸ τὴν ἀνω ἐπιγραφὴν καλλιεπῆ, πραγματεῖαν περὶ τοῦ λεγόμενου ἀγνώστου σχεδὸν τοῖς πολλοῖς ἑλλήνων μουσουργοῦ Νικολάου Ἀδγερινοῦ (1803-1889), οὗ αἱ ὑπὲρ τῆς βυζαντινῆς ἰδίᾳ μουσικῆς ἁρμονικαὶ ἐργασίαι δύνανται ν' ἀποδοῶσιν ὑπὸ πᾶσαν ἐποφὴν ἀναγκαζομένη καὶ χρησιμώταται.

Μέλλοντες εἰς τὸ ἐπόμενον τεύχος νὰ δημοσιεύσωμεν τὴν περὶ Ν. Ἀδγερινοῦ πρωτότυπον πραγματεῖαν τοῦ διαπρεποῦς μουσικοφιλολόγου καθηγητοῦ, ἐπιπροσθέτομεν, ὅτι αὕτη μετὰ τῆς παρούσης εἰσὶν ἀποσπάσματα ἐκ τῆς ὑπὸ μελέτην «*Ἱστορίας τῆς μουσικῆς ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας*» μέχρι τῆς σήμερον. Συγχαίρομεν θερμῶς τὸν φίλον συνάδελφον διὰ τὴν πρωτότυπον μουσικὴν, ἅμα δὲ καὶ ἐθνικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν ὑπὲρ τῶν λεγ-

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ν. ΜΑΛΤΟΣ

σμονηθέντων μουσικῶν ἀστέρων τοῦ νεοελληνικοῦ μουσικοῦ στερεώματος.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἐν τῇ κλεινῇ ἡμῶν πατρίδι, ἣτις ἐγένετο ἡ πνευματικὴ τροφὸς ἀπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, γαλουχήσασα πάντα τὰ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ πολιτισμῷ διαπρέποντα νῦν ἔθνη, ἐοίγησαν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας αἱ Μοῦσαι, φρυγαδευθεῖσαι εἰς ξένας χώρας μετὰ τῆς προστάτιδος αὐτῶν Θεᾶς Ἑλευθερίας. Ἀλλ' ὅτε αὕτη διὰ τῶν ἡρωϊκῶν ἀγώνων τῶν πατέρων ἡμῶν κατώρθωσε νὰ διαλύσῃ τὸ ἱερβώδες σκότος, ὅπερ ἐπὶ αἰῶνας περιεκάλυπτε τὴν φίλην ἡμῶν πατρίδα, καὶ

ἀνέτειλεν ἐκ νέου ἐν μικρᾷ γωνίᾳ τῆς μεγάλης καὶ ἐνδόξου ἡμῶν Ἑλλάδος, ἐπανήλθον ἄρα γε μετ' αὐ-

τῆς καὶ αἱ Μοῦσαι εἰς τὴν ἀγαπητὴν χώραν των, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγεννήθησαν, ἤκμασαν καὶ ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν ἐλατρεύθησαν;

Ὁ μὲν ἐμπνεόμενος ἐπὶ πνεύματος ἀπαισιοδοξίας ὀφείλει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας ἡ μικρὰ Ἑλλάς, κατὰ μικρὸν ἐπουλώσασα τὰς βαθεῖας πληγὰς, ὡς ἐκέλευεν ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς αὐτῆς σώματος ἡ μακραίων δουλεία, ἤρχισε βαίνοῦσα πρὸς τὰ πρόσω, ὁρῶσα πρὸς πνευματικὴν ἀναγέννησιν. Καὶ ἐν μὲν ταῖς ἐπισιτήμας ἀνεφάνησαν οὐχὶ ὀλίγοι ἄνδρες ὑπέροχοι, δοξάσαντες ἑαυτοὺς τε καὶ τὴν πατρίδα, ὧν τὰ ὀνόματα κατέστησαν γνωστὰ καὶ ἀριπρεπῆ κατέλαβον θέσιν καὶ ἐν τῇ ἑσπερίᾳ. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν λεγομένων καλῶν τεχνῶν, ἰδίως δὲ περὶ τῆς μαγευτικῆς τοῦ Ἀπόλλωνος τέχνης. Ὁ μουσικὸς ἥλιος τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ πατριάρχης τῶν νέων μας μουσικῶν, ὁ Νικόλαος Μάντζαρος, περὶ ὃν σιγέσονται ὀλίγοι νέοι πλανῆται, εἶναι μὲν παρ' ἡμῖν λίαν γνωστός, ὡς συνδέσας ἀρρήκτως τὸ ὄνομά του μετὰ τοῦ ποιητοῦ τοῦ «εἰς τὴν Ἑλευθερίαν ὕμνον», ἀλλ' ἐν τῇ ἑσπερίᾳ τυγχάνει σχεδὸν ἄγνωστος. Ἀλλ' ἐν τοῖτοις ἄς μὴ ἀπογοητευθῶμεν! Ὑπὸ τοῦ Μαντζάρου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐχορίσθησαν ἐπὶ γόνιμον ἐδάφους τὰ μουσικὰ σπέρματα, ὧν ἤρχισεν ἤδη καὶ ἡ γῆ μας πατρὶς νὰ θεορίξῃ τὸν γλυκὺν καρπὸν. Ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν οὐ μόνον ἐν τῇ μυροβόλῳ Ἑπτανήσῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι μετὰ ζήλον καλλιεργεῖται ἡ θεία μουσικὴ τέχνη, ἐσχάτως δὲ ὀφδεῖα, μουσικὰ σωματεῖα, φιλαρμονικαὶ ἐταιρεῖαι ἐν εὐγενεῖ ἀμίλλῃ ἀγωνίζονται τὸν πρὸς διάδοσιν τῆς μουσικῆς σπουδαῖον ἀγῶνα ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας.

Ἀς χαιρετίσωμεν ἐνθέρμως τὸν ζῆλον τοῦτον καὶ ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἐπὶ καλῶς καὶ στερεῶς τεθειμένης βάσεως θὰ δυνηθῶμεν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι νὰ δημιουργήσωμεν καὶ τὴν ἐθνικὴν μας μουσικὴν, τὸ ἰδεώδες παντὸς φιλομούσου Ἑλλήνου.

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος ἡγοῦμεν, ὅτι οὐχὶ ὀλίγον συντελεῖ καὶ ἡ συστηματικώτερον ἰξερευνησις καὶ ἐξιστόρησις τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τῶν παρ' ἡμῖν διαπρεφάντων καὶ διαπρεπόντων μουσικῶν ἀνδρῶν. Εἰς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀποβλέπει ἡ προκειμένη πραγματεία, ἥτις, ὁσοῦν ἐλλείψῃ καὶ ἂν ἦναι, πληροῦ κενόν τι ὁμολογουμένως καὶ δύναται νὰ ἐποθάλμῃ τὸν ζῆλον ἄλλων ἐμοῦ ἰκανωτέρων καὶ ἐπιτηδειοτέρων μουσικῶν.

Οὐχὶ δὲ ἄσκοπον κρίνομεν νὰ ἐξετάσωμεν ἐν πρώτοις τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀναδειχθέντας Ἕλληνας μουσουργοὺς· διότι ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι, καθὼς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τὸ πρῶτον ἐσφυρηλατήθη χαλκυβδίνη ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσις, οὕτω καὶ ἡ μουσικὴ ἤρχισε συστηματικώτερόν πως νὰ καλλιεργῆται ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΜΕΛΟΠΟΙΑ ΤΩΝ ΧΟΡΙΚΩΝ

Διέλιξις γενομένη ἐν τῇ « Ἀρχαιολογικῇ Ἐταιρείᾳ »
Ἀθηνῶν τῇ 20ῇ Ὀκτωβρίου 1901

ΥΠΟ

Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ Γ' τεύχους, σελ. 71).

Β'

Ἡ μουσικὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σκοπὸν εἶχε τὸ ἦθος νὰ διαπλάτῃ, τὴν ψυχὴν νὰ ἐξευγενίσῃ καὶ τοὺς τρόπους ἀρμονικωτέρους νὰ καθιστᾷ. Καλὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς μουσικὸς ἦτο καὶ ἐνομιζέτο παρ' αὐτοῖς οὐχὶ ὁ χειριζόμενος ἀπλῶς ὄργανόν τι τεχνηέντως ἢ τὴν φωνὴν ἐμμελῶς ἐφηδύνων, ἀλλ' ὁ ἀπολαύσας τοσοῦτον τῆς εὐμενείας τῶν Μουσῶν, ὥστε καὶ ἑαυτὸν νὰ δύναται νὰ ἐξημερώσῃ καὶ τοὺς ἄλλους διὰ τῶν καταλλήλων μουσικῶν μελῶν πρὸς ἀρετὴν καὶ ψυχικὴν ὠφέλειαν νὰ μεταστήσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀντισθένης ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους ὅτε ἤκουσέ ποτε, ὅτι ὁ Ἰσμηνίας εἶνε σπουδαῖος αὐλητής· «Δὲν εἶνε δυνατόν, εἶπε, καὶ τόσον σπουδαῖος αὐλητὴς νὰ εἶνε οὗτος, διότι ὁ ἄνθρωπος εἶνε μοχθηρός». Ἡ ἀπάντησις τοῦ ἐναρέτου τοῦ Σωκράτους μαθητοῦ δεικνύει, ὅτι ἐν τῇ μουσικῇ ἐπεκράτει σπουδαίως ἡ ἰδέα τῆς ἀρετῆς.

Τοιαύτην λοιπὸν πρὸς τὴν μουσικὴν λατρείαν ἀποδίδοντες οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι παρεσκεύασαν κατὰ γένη καὶ ἡλικίας εἶδη μελωδίας ἐπιτηδειότατα πρὸς ὠφέλειαν καὶ ἀρετὴν. Αἱ θυμῆρεις ἐλληνικαὶ μελωδαίαι καὶ διὰ λόγου καὶ διὰ μέλους τὸν ἀκροατὴν δουλοῦμεναι καὶ διὰ ποικίλων μεταβολῶν φωνῆς καὶ σχημάτων εἰς οἰκειότητα τῶν λεγομένων ἐπισπώμεναι, πάντων τὰς ψυχὰς θαυμασίως συνεκράτουν καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐπιδεδίως μετέπλαττον.

Τότε δὲ συνέβη, ὥστε πάντες ἤκροοντο καὶ ἔχαι-

ρον ἐπὶ τοῖς ᾄδομένοις, οἱ πλεῖστοι διὰ λύρας καὶ ᾠδῆς ἐνουθέτουν, ἐπαρρησιάζοντο καὶ παραινούντο εἰς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν, προσέτι δὲ ὕμνους, θεῶν εὐχάς, παιᾶνας ἐν μέτροις καὶ μέλεσιν ἐποιοῦν, ἄλλοι μὲν δι' εὐφυΐαν, ἄλλοι δὲ διὰ συνήθειαν. Κατὰ τινα δὲ ἀξιόπιστον συγγραφέα, «πάντα ἄνδρα καὶ
» παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλυν τε καὶ ἄρρε-
» να, καὶ ὅλην τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτῇ ἐπά-
» δουσιν μὴ παύεσθαι ποτε ταῦτα». Τὴν ἔκτακτον δὲ ταύτην μουσικὴν μόρφωσιν μετὰ χαρᾶς καὶ ἐγκαινίσεως βλέπων Ἀριστείδης ὁ Κοϊντιλιανὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος χαρακτηρίζει ὥς ἑξῆς· «Τόδε δὴ
» τὴν τε μάθησιν αὐτῆς (τῆς μουσικῆς) καὶ χρῆσιν
» τὴν ἐπίδειξιν ἀσπασάμενον, λέγω δὲ τὸ ἑλληνικόν,
» καὶ εἴ τι τοῦτο ἐξήλωκεν εὐδαιμόν τε ἀρετῆς ἐνε-
» κεν καὶ ἐπιστήμης ἀπάσης καὶ ὑπεραίρον φιλαν-
» θρωπία». Τοιοῦτος ἐν συντόμῳ ὁ ἀληθὴς χαρα-
κτηρ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς. Τέρψις δη-
λονότι εὐγενής, ἡ πρὸς ἀρετὴν ὠφέλεια καὶ ὑπέ-
ροχος φιланθρωπία. Ἴδου τὰ μόνα διακριτικὰ
αὐτῆς κοσμήματα.

Ἄλλ' ὠφελήθη ἄρα γε τὸ ἑλληνικὸν δράμα ἐκ τῆς θείας ταύτης τέχνης, ἐχρησιμοποίησεν αὐτὴν καταλλήλως πρὸς πληρεστέραν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ ἐπιτυχίαν; Ἄλλὰ τί λέγω; ἂν ὠφελήθη τὸ ἀρχαῖον δράμα ἐκ τῆς μουσικῆς; Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ὠφελῇ, ἀφ' οὗ τραγωδία καὶ κωμῳδία, αἱ δύο καλλίκομοι αὗται ἀδελφαί, ἐβλάστησαν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ χορικοῦ μέλους; Τίς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ πρῶτος πυρὴν τοῦ ἑλληνικοῦ δράματος ἦτο ὁ μουσικὸς χορὸς καὶ τὰ πολυποίκιλα αὐτοῦ ἔσματα; Παρὰ τοῖς παλαιοῖς τοῦλάχιστον ἐπεκράτει ἡ γενικὴ γνώμη, ὅτι ἡ τραγωδία καὶ κωμῳδία ἦσαν κατ' ἀρχάς *χορικά ἔσματα*. Ἡ βεβαίως λοιπόν, ὅτι τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότατον τοῦ δράματος στοιχεῖον ἦτο τὸ μέλος, ἦτοι τὸ ἔσμα τοῦ χοροῦ, εἶνε σπουδαιότατον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς μουσικῆς καὶ τῆς δραματικῆς ἐν γένει ποιήσεως.

Ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα *τραγωδία* καὶ *κωμῳδία* (ἐξ οὗ καὶ ἡ δημώδης λέξις *τραγουδῶ*) καταδεικνύουσι τὴν μεγάλην αὐτῶν μουσικὴν ἐννοίαν. Ἡ ᾠδὴ ἄρα, σύμφυτος οὕσα μὲ τὸ ἑλληνικὸν ἐν γένει δράμα, εἶχε σπουδαῖον καὶ ἐνεργὸν ἐν αὐτῷ μέρος. Ἡ θέσις αὐτῆς ἐν τῷ ἀρχαίῳ δράματι εἶνε τόσον ὑπέροχος καὶ τόσον τιμητικὴ, ὥστε ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ νεωτέρου μᾶλλον μελοδράματος ἢ τοῦ ἀπλοῦ ἄνευ μέλους δράματος.

Αἱ θάνατοι τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου τραγωδίαί ὡς καὶ αἱ κωμῳδίαί τοῦ Ἀριστοφάνους περιλαμβάνουσι μέρη μουσικώτατα μετὰ διακεκριμένων τεχνικῶν ὅρων. Ἡ *Πάροδος*,

τὰ μεγαλοπρεπέστατα *Στάσιμα*, οἱ *Κορμοί*, τὰ *Ἀποσκηνῆς ἄσματα* (σκηνικὴ ᾠδὴ), αἱ *κωμῳδίαί*, *δυωδίαί*, τὰ *προαυλήματα* κτλ. εἶχον μεγίστην σημασίαν καὶ γοητείαν. Τῶν μουσικῶν τούτων μερῶν κυριώτατα ἦσαν τὰ *χορικά*, δευτερεύοντα δὲ τὰ ἄλλα, οἱ *κορμοί* καὶ τὰ *ἀπὸ σκηνῆς*. Τὰ *χορικά* ἄσματα ἦσαν ἀπαραίτητα, διότι ἐπ' αὐτῶν ἐστηρίζετο ὅλη ἡ οἰκονομία τοῦ δράματος. Καὶ τὸ διαλογικὸν αὐτοῦ μέρος ἦτο συγγενέστερον πρὸς τὸ μουσικὸν μέλος, ἦτο περίπου ὅμοιον πρὸς τὸ *χῦμα* τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἢ τὸ *récitatif* τῆς εὐρωπαϊκῆς. Ἀπαγγελία τις δηλονότι μεταξὺ μέλους καὶ πεζοῦ λόγου, τὴν ᾠδὴν μᾶλλον ὑπενθυμίζουσα ἢ τὴν ἀπλὴν λαλιάν.

Τὰ μεγαλοπρεπέστατα αὐτῶν χορικά ἄσματα εἶνε ποικιλώτατα καὶ μακρότατα. Οὐδὲν χορικὸν ἔσμα τῶν νεωτέρων μελοδραμάτων δύναται ὥς πρὸς τὴν τέχνην καὶ τὴν συνθετικὴν αὐτοῦ δύναμιν νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ χορικά τῶν ἀρχαίων δραμάτων. Τοσαύτην καὶ τηλικαύτην μελικὴν καὶ ρυθμικὴν ποικιλίαν ὡς καὶ γονιμότητα ὑψηλῶν ἰδεῶν ἐνέχουσι ταῦτα, ὥστε δικαιοῦνται νὰ παραμείνωσιν ὄντως κτῆμα ἑσαεῖ. Τὰ μεγαλοπρεπέστατα ἰδίᾳ *Στάσιμα* ἐχρησίμευον τοῖς θεαταῖς ὡς σταθμοί, οὕτως εἰπεῖν, ἀναπαύσεως. Ὅπως οἱ μακρὰν καὶ ἀνώμαλον ὁδὸν πορευόμενοι σπουδαίαν εὐρίσκουσιν ἀνακούφισιν ἐν τοῖς ὁδοιπορικοῖς σταθμοῖς, ἀντλοῦντες ἐξ αὐτῶν καὶ νέας δυνάμεις, οὕτω καὶ οἱ θεαταὶ τῶν δραμάτων, ἐκ τῶν διαφόρων δραματικῶν ἐξελίξεων καταπονούμενοι, εὐρίσκουσι σπουδαίαν ἀνακούφισιν ἐν ταῖς ᾠδαῖς τῶν *Στασίμων*. Ὑπὸ τῆς γλυκύτητος δὲ τοῦ μουσικοῦ μέλους ἐνθαρρυνόμενοι καὶ νεαροποιοῦμενοι ἀνακτῶσι νέας δυνάμεις πρὸς προσεκτικωτέραν παρακολούθησιν τῶν διαφόρων δραματικῶν ἐξελίξεων.

Ὁ ποιητὴς τῶν ἀρχαίων δραμάτων ἦτο συνήθως καὶ μελοποιός. Ὅταν λοιπὸν θαυμάζωμεν τὸν Αἰσχύλον, τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Εὐριπίδην ὡς διασήμους δραματικούς ποιητάς, πρέπει ἐξ ἴσου νὰ θαυμάσωμεν αὐτοὺς καὶ ὡς περιφήμους δραματικούς μουσικούς. Τὰ θυμῆρη τῶν ἀθανάτων τούτων τραγικῶν ἄσματα ἦσαν τοσοῦτον διαδεδομένα, ὥστε, ὡς μνημονεύει ὁ Πλούταρχος, καὶ οἱ παῖδες τῶν Περσῶν, τῶν Σουσιανῶν καὶ τῶν Γεδρωσίων ἐψαλλον αὐτὰ ἑλληνιστί.

Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Κωμῳδία κατὰ τὴν μουσικὴν δὲν ὑστέρει ποσῶς τῆς ὁμαίμονος ἀδελφῆς τραγωδίας. Ἐν τισι μάλιστα σημείοις καὶ ὑπερεῖχεν αὐτῆς, καθὼς ἔχουσα ἐν πολλοῖς πολυπληθέστερον χορὸν καὶ μουσικὰ στοιχεῖα πλεονέπαυτο. Τόση μουσικὴ ποικιλία ὑπάρχει ἐν ταῖς κωμῳδαῖς τοῦ

Ἀριστοφάνους, ὥστε ἐν τῇ *Λυσιστράτῃ* εἰσάγει οὕτως διπλοῦν χορὸν γυναικῶν καὶ γερόντων, ψαλλόντων τὰ ἰδιόρρυθμα ἐκεῖνα καὶ εὐφυῶς ἐπινενοημένα ἄσματα.

Ὁ Ἀριστοφάνης ζωγραφεῖ διὰ τῶν ρυθμῶν ἐπιτηδείως καὶ δεξιῶς οὐ μόνον τὴν παιγνιώδη ἱλαρότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν πανηγυρικὴν μεγαλοπρέπειαν. Τὰ χορικά αὐτοῦ ἄσματα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ διαλογικὰ μέρη, τηροῦσιν ἐν αὐτοῖς σεμνότητα ἀνέλπιστον. Τὰ χορικά μέρη π. χ. τῶν *Νεφελῶν* παριστῶσι σχετικῶς τὸ σεμνότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον τῆς ὅλης κωμωδίας μέρος. Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ δὲ νὰ ἐκτελέσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἔξοδον τοῦ χοροῦ τῶν *Νεφελῶν*, ἣν μετὰ τῶν λοιπῶν χορικῶν ἀσμάτων ἐμελοποιήσαμεν καὶ ἐξετέλεσαμεν τὸ πρῶτον ἐν τῷ ἐν Κων/πόλει «Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ» διὰ 40 μελοῦς χοροῦ, συγκεκλιμένου ἐκ νέων καὶ νεανίδων τοῦ «Ὀμίλου τῶν Ἑρασιμόλων». (Ἐκτέλεσις).

Τὸ ἑλληνικὸν δρᾶμα κατέστη πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἰσχυροτάτῃ ἐθνικῇ δύνامي, διότι κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ ἐν ἑαυτῷ πάσας τὰς ἀρετὰς τῶν διαφόρων μουσικῶν σχολῶν μετὰ τῶν διαφόρων τοπικῶν ἰδιωμάτων τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν καὶ διὰ τῆς μουσικῆς ταύτης συνενώσεως συμπαρέσχευε καὶ πάσας τὰς κατὰ τόπους διεσπαρμένας πολιτείας πρὸς κοινὴν ἐθνικὴν ἐνότητα καὶ συνεργασίαν. Καὶ ἡ μουσικὴ αὕτη συνένωσις ἐπέφερε λεληθότως πως καὶ τὴν στενωτέραν σύμπαντος τοῦ ἑλληνικοῦ ἐνότητα.

Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τῆς ἑλληνικῆς παρακμῆς πᾶσα μελικὴ τοῦ ἀρχαίου δράματος ὑπόμνησις ἀνεπτέρου τὸ φρόνημα τῶν Ἑλλήνων καὶ ὑπενθύμιζε τὸ παλαιὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀξίωμα. Ὁ Πλούταρχος μνημονεύει ὅτι κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Νεμέων ὁ στρατηγὸς Φιλοποίμην, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς γενναίους καὶ αἰδήμονας στρατιώτας του, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον, ὅπου ἡγωνίζοντο δεινοὶ κιθαρωδοί. Ὡς λοιπὸν οἱ στρατιῶται εἰσῆλθον εἰς τὸ θέατρον, Πυλάδης ὁ κιθαρωδὸς ἔμελψε διὰ λαμπροτάτης καὶ ἡχηρᾶς φωνῆς χορικὸν ἄσμα ἐκ τῶν *Περσῶν* τοῦ Τιμοθέου: «*Κλεινὸν ἐλευθερίας τεύχω μέγαν Ἑλλάδι κόσμον*». Οἱ Ἕλληνες θεαταὶ συγκινηθέντες μετὰ χαρᾶς καὶ χειροκροτημάτων ἀπέβλεπον πανταχόθεν εἰς τὸν στρατηγὸν Φιλοποίμενα, διότι δι' αὐτοῦ ἀνεμνήσθησαν τῆς παλαιᾶς τοῦ ἔθνους δόξης καὶ εὐκλείας.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ «ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ»,

ΔΙΔΑΧΘΕΙΣ ΤΗΝ ΕΣΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ 26 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912
ΕΝ Τῷ ΘΕΑΤΡῳ «ὩΔΕΙῳ»,

Ἑμμετρος μετάφρασις ΧΡ. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ.

Μελοποιῶν τῶν χορικῶν καὶ τῶν κομμῶν ὑπὸ Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

Ἡ σκηνικὴ διδασκαλία τοῦ «Φιλοκτῆτου» διεξήχθη μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης λαμπρότητος καὶ μεγαλοπρεπείας. Τὸ θέατρον ἦτο κατάμεστον φιλαρχαίου δημοσίου, συνισταμένου ἐξ ἡμετέρων καὶ ξένων. Σύμπασα ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος εἶχε συγκεντρωθῇ, ἵνα, ὡς πολῖτις τῆς ἀρχαιότητος, θαυμάσῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς διδασκαλίας τοῦ σοφοκλείου ἀριστουργήματος. Ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Ἀλεξανδρόπουλος παρέστη ἐκ τῶν πρώτων. Φιλογενεῖς δ' ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι εἶχον φιλοτιμηθῇ νὰ συμπεριλάβωσι καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἵνα διδάξωσιν αὐτὰ μὲ τὰ νάματα τῆς προγονικῆς σοφίας καὶ τέχνης. Καί τοι τὰ πρόσωπα τῆς θαυμασίας τραγωδίας ὑπεδύθησαν οἱ ἐρασιτέχνη τοῦ «Ὀμίλου τῶν Ἑρασιμόλων», ἐν τούτοις ὑπερέβησαν οὗτοι πᾶσαν προσδοκίαν. Οἱ φιλότιμοι νέοι Κορν. Μισσηλίδης, Γ. Κεσιμίδης, Γ. Καταῖας, Ε. Κανδύλης, Ε. Μάλαμις καὶ Γ. Κοντορρουνῆς ἀπέδειξαν ὅτι τὸ προγονικὸν τῶν δρᾶμα εἶχον μελετήσῃ λίαν φιλοτίμως. Ἐπίσης καὶ ὁ χορὸς τῶν Ἑρασιμόλων μετὰ τῆς ὀρχήστρας τὰ μουσικὰ μέρη τῆς τραγωδίας, τὰ ὅποια ἦσαν τὰ πλέον ἐκλυσιδικαὶ καὶ πρωτότυπα τῆς παραστάσεως, ἐξετέλεσαν μετ' ἐξαιρέτου ἐπιτυχίας.

Ἀνταποκριτὴς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος ὡς ἐξῆς περιέγραψε τὰς ἐκ τῆς διδασκαλίας ἐντυπώσεις του.

«Ἦδη ἡ αὐλαία αἵρεται καὶ ἐν τῇ σκηνῇ καταφαίνεται ἐν πάσῃ αὐτῆς ἐπιβλητικότητι ἡ ἔρημος Αἰῆνος μὲ τὸ παγετῶδες τοῦ Φιλοκτῆτου σπήλαιον, οἱ θεαταὶ δὲ διὰ τῆς φαντασίας τῶν μετατρέπονται εἰς πολίτας τῆς ἀρχαιότητος. Γίνονται, οὕτως εἶπεν, συμπολίται τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως, ὅστις ὑπείκων εἰς τὸν πανούργον Ὀδυσσεᾶ κατοπτρεῖ τὸ σπήλαιον τοῦ Φιλοκτῆτου. Ἀλλ' οἱ προσημακοὶ ἱαμβικοὶ φθόγγοι τῆς ὀρχήστρας προαγγίζουν τὴν μεγαλοπρεπεῖν Πάροδον τοῦ χοροῦ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι, μὲ τὰς ὥραιας αὐτῶν ἀρχαϊκὰς ἐνδυμασίας ἐν ἀρμονικῇ ᾠδῇ ἐμφανιζόμενοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς, προκαλοῦσι χειροκροτήματα ζωηρὰ ἐκ μέρους τοῦ ἀκροατηρίου. Ἀλλ' ἡ περὶ τὸ σπήλαιον γενομένη μελαγχολικὴ τοῦ χοροῦ ᾠδὴ «*Οἰκτίρω νιν ἐγὼ*» ἐπιφέρει ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἐν αἰσθημα λύπης καὶ συμπαιδείας πρὸς τὸν ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην ἐν τῇ ἐρήμῳ νήσῳ μονάζοντα ἥρωα, ἡ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφάνισις τοῦ ὁποίου διὰ τὸ ἐξηγερμένον τῆς μορφῆς προκαλεῖ ρίγος. Θέαμα ὅντως σπαραξικάρδιον! Τὸ φάσμα τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας προβάλλεται τοσοῦτον ἐπιβλητικῶς, ὥστε πάντες κρέμονται ἀπὸ τῶν χειλέων τοῦ ἀσχετοῦ ἥρωος διὰ ν' ἀκούσῃ τὰ δεκαετῆ αὐτοῦ παθήματα. Ἀδεται ἀρμονικώτατα τὸ Α' Στάσιμον «*Ἵπν' ὁδύ-*

νας ἀδαής», ὅπερ προκαλεῖ δάκρυα διὰ τὸν ὕπνον, ὅστις κατόπιν φρικτῶν πόνων κατέλαβε τὸν δυστυχῆ τοῦτον ἥρωα τοῦ μεγάλου τραγικοῦ ἀγῶνος.

Ἀλλὰ τί νὰ εἰπωμεν διὰ τοὺς κορμούς τοῦ Φιλοκτῆτου καὶ τοῦ χοροῦ; Ἡ θρηνὼδης αὐτῶν μελωδία συγκινεῖ βαθύτατα. Ἐτυχε δὲ κατὰ καλὴν συγκυρίαν ὁ τὸν πάσχοντα ἥρωα υποκρινόμενος κύριος Κ. Μισσηλίδης νὰ ἔχῃ καλὴν ὀξυφώνου φωνήν, δι' ἧς μετὰ πάθους ἀπέδιδε τὸ μουσικὸν μέλος τοῦ θρήνου. Ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ εἶχον περιχυθῆ συγκινητικώταται θρηνῶδεις μελωδίαὶ καὶ υποκρούσεις, αἱ ὁποῖαι ἐτι μᾶλλον ἐξήραν τὰ παθήματα τοῦ ἀτυχοῦς ἥρωος.

τραγικοῦ ἐμδατηρίου, ψάλλει μεγαλοπρεπῶς τὸ ἐξοδικὸν ἔσμα «Χωρῶμεν δὴ πάντες ἀλλεῖς».

Ἡ ὀρχήστρα ἐνσωματωμένη οὕτω διὰ τῶν ὁραίων αὐτῆς μελωδικῶν φθόγγων, ἐτι μᾶλλον ἐκχυδαίνει τὴν χαρὰν καὶ οὕτω ἐν μέσῳ τῶν ζωηροτάτων αὐτοῦ κινήσεων καὶ μελῶν ἀπέρχεται ὁ χορὸς τῶν ναυτῶν μετὰ τοῦ Φιλοκτῆτου καὶ Νεοπολέμου εἰς τὴν Τροίαν διὰ τὴν νίκην τῶν αὐτῶν ἐπὶ δεκαετίαν πολεμούντων ἐλληνικῶν ὅπλων. Μὲ τοιοῦτον πατριωτικὸν διδάγμα κατέρχεται ἡ αὐλαία καὶ τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον ἀπέρχεται, κομίζον τὰς πλέον ἐλληνοπρεπεῖς ἐντυπώσεις.

Ο «ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ», ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ ΓΕΝΟΜΕΝΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ

Ὁ χορὸς τῶν ναυτῶν ἐπὶ τῇ ἐμφάνεισι τοῦ Ἡρακλέους ᾄδων τὸ
«Χωρῶμεν δὴ πάντες ἀλλεῖς».

Ἄλλ' ἡ ἐπιμονὴ αὐτοῦ εἶνε ἀμετάπειστος. Ἡ Τροίη δι' αὐτὸν εἶνε ὁ στόχος δυσμενείας καὶ ἀποστροφῆς. Ἡ ἐμφάνισις ὅμως τοῦ ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ Ἡρακλέους μετατρέπει ἐν ἀκρῆϊ τὰ πάντα, ἐπιχέουσα θεϊκὴν λάμψιν οὐ μόνον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Φιλοκτῆτου, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συμπασχόντων ναυτῶν τοῦ χοροῦ ὡς καὶ αὐτῶν τῶν θεατῶν.

Τὰ Ἡράκλεια ρήματα συνοδεύονται ὑπὸ μῆος μεγαλοπρεποῦς ἅμα καὶ ἐπιδηλητικῆς υποκρούσεως τῆς ὀρχήστρας. Πρὸ τῆς θεϊκῆς λάμψεως οἱ πάντες ἐν τῇ σκηνῇ εἶνε γονυκλινεῖς μὲ εὐλαβῶς ὑψωμένας χεῖρας. Ὁ πείσμων Φιλοκτῆτης ἤδη πείθεται καὶ ὁ χορὸς τῶν ναυτῶν, δίκην πα-

τριοῦ δὲ κριτικὸς τῆς γερμανογαλλικῆς ἐφημερίδος «Osmanischer Lloyd» τῆς πόλεώς μας διδάτωρ κύριος Schrader ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 13 Μαρτίου (ἀρ. 62) ἀφιέρωσεν εἰς τὸ γερμανικὸν αὐτῆς μέρος τὴν ἐξῆς ἀξιανάγνωστον κριτικὴν περὶ τε τῆς παραστάσεως καὶ τῆς μελοποιΐας τοῦ ἡμετέρου διευθυντοῦ.

«Ὁ ἀνὴρ ὁ τολμῶν νὰ παρουσιάσῃ πρὸ νεωτέρου δημοσίου τὸν «Φιλοκτῆτην» εἶνε ἄξιος μεγίστης τιμῆς. Ἐξ ὅλων τῶν ἀρχαίων δραμάτων ὁ Φιλοκτῆτης εἶνε ἡ τραγῳδία, ἐν

ἡ ἐκπαρασκευάσις καταφαίνεται ἡ τάσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς παράστασιν τῆς σκληρότητος τῶν θεῶν. Αἱ ἀκατά-
πυστοι σπαρταζικάρδιοι κραυγαὶ τοῦ ἐκ τῶν πληγῶν του
πάσχοντος Φιλοκτήτου προκαλοῦσι τὸν ἀριστοτελικὸν ἔλεον
καὶ φόβον κατὰ τὸν δλικώτατον καὶ ἀμεσώτατον τρόπον.
Ἐπειδὴ δὲ τὸ σημερινὸν κοινὸν δὲν προσδίδει τὰς ἀρχαίας
τραγωδίας μὲ τὴν διονυσιακὴν ἐκείνην φρίκην, ἡ ὁποία κα-
τελάμβανε τὸ ἀθηναϊκὸν δημόσιον κατὰ τοὺς εὐλογημένους
ἐκείνους χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως, διὰ
τοῦτο εἶνε ὡπωδῆστοτε ἐπικίνδυνον νὰ καταπονήσῃ καὶ
δυσχερῆτως νὰ διαθέσῃ τὸ σύγχρονον κοινὸν αἱ παραστά-
σεις ψυλικῶν ὁδυνῶν.

Ὁ κ. Παχτίκος, παρ' ὅλα ταῦτα τὰ ἐμπόδια, ἐτόλμηση
νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ ἐνταῦθα δημόσιον καὶ τὸν «Φιλοκτῆ-
την» κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μελοποιίαν τῶν χορικῶν ᾠσμά-
των, ὡς αὐτὸς ἀντιλαμβάνεται.

Καὶ διὰ νὰ εἰπωμεν εὐλικρινῶς, ὀφείλομεν νὰ εἰμεθα αὐτῷ
εὐγνώμονες διὰ τὴν τόλμην, μετ' ἧς ἐζήτησε νὰ προσεγγίσῃ
ἡμᾶς πρὸς τὸ ἔργον τοῦ ἀρχαίου ποιητοῦ. (Ἔπεται ὁρατὰ
αἰσθητικὴ ἀνάλυσις τῆς τραγωδίας).

Ἡ παράστασις τῆς Κυριακῆς ἦτο — πρᾶγμα, τὸ ὅποιον
δὲν πρέπει νὰ ἀποσιωπηθῇ, — κατὰ τὰ κυριώτατα εἰς τὰς
χεῖρας τῶν ἐρασιτεχνῶν. Μόλα ταῦτα ἐπέδειξαν οὗτοι, τὸσον
δ' ὑποκρινόμενος τὸν Ὀδυσσεύ (Γ. Κεσιμίδης), ὅσον καὶ ὁ ὑπο-
κρινόμενος τὸν Φιλοκτῆτην (Κορνήλιος Μισσηλίδης), ἀξιο-
σημειώτους ἐπιτυχίας. Εἰς τὸν λίαν συμπληρικὸν Φιλο-
κτῆτην θὰ ἠρξάμεθα μετὰ πῶς δραματικὴν δύναμιν. Ἐν
τούτοις ἐξετέλεσεν οὗτος τὸ μέρος του μὲ ὁραίαν ἀστυριὰς
γραμμὰς, αἱ ὁποῖαι μόναι εἶνε σύμμετροι πρὸς τὸ πνεῦμα
τῆς κλασσικῆς τραγωδίας.

★

Τὸ κύριον ἐν τούτοις ἐνδιαφέρον τῆς παραστάσεως ὤφει-
λε νὰ ἔχῃ ἡ σύνθεσις τῶν χορικῶν ᾠσμάτων. Ὁ κ. Παχτί-
κος εἶνε γνωστὸς ὡς ἀναγεννητὴς τῆς ἀρχαίας μουσικῆς.
Ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς μελοποιίας διεσώθησαν ἡμῖν
ἐκτάκτως ἐλάχιστα λείψανα. Τὸ σπουδαιότατον μουσικὸν
μνημεῖον εἶνε μία μικροπλὴν πλάξ, εὑρεθεῖσα τῷ 1893 ἐν
Δελφοῖς ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν,
ἡ ὁποία περιέχει τὸν εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνον μὲ λείψανα με-
λωδίας. Ὁ κ. Παχτίκος ἐπεχείρησεν ἐξ αὐτῶν τῶν λειψάνων
ν' ἀναστήλῃ τὴν ἐλληνικὴν μελωδίαν. Ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ
ἐκδομένῳ μουσικῷ ἔργῳ εὐρίσκει τις τὴν αὐτὴν τὴν ἀναστή-
λωσιν. Εἰς τὴν ἀστυριάν, τραχεῖαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων
μονοφωνίαν οὐδαμῶς ἐμμένει ὁ κ. Π. Ὅτι ἐπιδιώκει εἶνε
ἵνα εἰς τὸ τραγικὸν χορικὸν ᾠσμα δαναῖσιν τὴν ἐπιανετὴν
ἐπισήμωσιν καὶ ἀπλότητα, ἡ ὁποία συνεφώνει μὲ τὸν ἑορ-
τάσιμον αὐτοῦ χαρακτήρα. Διαμορφοῖ τὸ ᾠσμα πολυφωνικῶς
καὶ συνοδεύει αὐτὸ διὰ νεωτέρων ὀργάνων. Ἡ ἐξ αὐτοῦ ὅμως
προερχομένη γενικὴ ἐντύπωσις δὲν εἶνε κακὴ. Ἦδη ἐν τῇ Πα-
ρόδῳ τοῦ χοροῦ ἀκούονται τόνοι, οἱ ὅποιοι ὠρισμένως εἰσά-
γουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ πνεῦμα τῆς τραγωδίας. Ἡ δραματικὴ
κινουμένη γλῶσση τοῦ Φιλοκτῆτου προσεγγίζει ἴσως τὰ μά-
λιστα εἰς τὴν ἀρχαίαν μουσικὴν τραγωδίαν, ὥπως φαίνεται
ὅτι ἦτο ἐν τῇ πραγματικότητι. Ἐνίοτε ὅμως τὰ χορικά ᾠσμα-
τα ἔχουσιν πολὺ μαλκῶδες καὶ πολὺ νεωτεριστικῶς, εἰς τινα
δὲ μέρη καὶ λαϊκῶς. Ἀλλ' ὅμως ἡ γενικὴ ἐντύπωσις εἶνε,

ὡς καὶ ἐκπαρασκευάσας ἐδηλώσαμεν, ἐν γένει εὐάρεστος καὶ
ἐλπίζομεν ὅτι ἡ ἀναμφισβήτητος αὕτη ἐπιτυχία θὰ παρορ-
μήσῃ τὸν κ. Παχτίκον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν αὐτοῦ
καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὴν τέχνην εἰς μίαν ἄλλην ἐλληνικὴν
τραγωδίαν ἢ κωμῶδιαν. Ἀπὸ θὰ ἦτο ἐθνικὸν ἔργον, διὰ
τὸ ὅποιον ἤξιζε βεβαίως νὰ εἴρῃ καὶ ἓνα χορηγόν.

Ὁ «Ὀμιλὸς τῶν Ἑρασιμόλων», ὅστις ἔμειλε τὰ ᾠσματα
τοῦ χοροῦ, πρᾶγμα, τὸ ὅποιον δὲν πρέπει νὰ λησιμονήσωμεν
ν' ἀναφέρωμεν, ἀνταπεκρίθη κατὰ λαμπρότατον τρόπον εἰς
τὸ ἔργον του.

Dr SCHR.

(Κατὰ μετάφρασιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰω. Ἀσπριώτου.)

1. Φαίνεται ἀνοῶν ὁ ἐντιμὸς κριτικὸς τοῦ «Osmanicher Lloyd»
ὅτι ὁ ἡμέτερος διευθυντής, πλὴν τοῦ «Φιλοκτῆτου», ἔχει μελοποιήσει
καὶ ἄλλας δέκα τραγωδίας καὶ κωμῶδας τοῦ Αἰσχύλου, Σοφοκλέους,
Εὐριπίδου καὶ Ἀριστοφάνους, ἥτοι τὸν «Προμηθεὺς» τοῦ Αἰσχύλου,
διδαχθέντα τὸ πρῶτον ἐν Κωνσταντίνῃ τῇ 8 Ἀπριλίου 1910, τὸν «Οἰδί-
ποδα Τύραννον», τὴν «Ἠλέκτραν», τὴν «Ἀντιγόνην» καὶ
τὸν «Αἴαντα» τοῦ Σοφοκλέους, τὸν βραβευθέντα κατὰ τὸν διεθνή
διαγωνισμόν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑταιρείας τῶν ἀρχαίων δραμάτων»
(1903), τὴν ἐπίσης ἐν Ἀθήναις βραβευθεῖσαν «Τριγένειαν ἐν
Ταύροις» τοῦ Εὐριπίδου (1901) καὶ τὴν «Μήδειαν», ἥτις καὶ ἐν
Λονδίῳ προέβηκεν ἐξετελέσθη. Ἐκ δὲ τοῦ Ἀριστοφάνους τὰς «Νε-
φέας» καὶ τοὺς «Ὀρνίθας», οἱ ὅποιοι προέβηκεν ἐμελοποιή-
θησαν διὰ τὸν «Σύλλογον τῶν γεγραμμένων φιλολόγων» τοῦ Μονάχου.
Ἐξ ἀφορμῆς δὲ τῆς μελοποιίας τῆς «Μήδειας» ἕτερος διαπρεπὴς
γεγραμὸς μουσικοφιλόλογος, ὁ ἐν Μονάχῳ γνωστὸς ἐλληνομαθὴς κα-
θηγητὴς κ. L. Bücheler, διὰ μακροῦ αὐτοῦ ἀθροῦς, ἐν τῇ «Γενικῇ ἐφη-
μερίδι» τοῦ 1903 δημοσιευθέντος, τὸν αὐτὸν περίπτου ποιεῖται χα-
κτηρισμόν. «... Ἐν γένει δ' εἰπεῖν, γράφει οὗτος ἐν τῷ ἐπιλόγῳ,
ἐν τῇ συνθέσει παρατηρῶ σημαντικωτάτην ἀπόπειραν πρὸς διαμόρ-
φωσιν μιᾶς ἀπροσίτου σχεδὸν ἡμῖν τοῖς δυτικοῖς εὐρωπαϊκοῖς ὁδοῦ πρὸς
μουσικὴν σύνθεσιν τῶν μελοδραματικῶν μερῶν τῆς πολυτίμου ἀρ-
χαίας τραγωδίας. Ἐφ' ὅσον δὲ τις προχωρῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς με-
λοποιίας ταύτης, τόσῳ μᾶλλον ἀποκαλύπτει, ὅτι ὁ συνθέτης ἐλευθε-
ριώτερον καὶ εὐχερέστερον ἐργάζεται, καθόσον καταλείπει ἐντυπώσεις
καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐπὶ τῆς μουσικῆς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Οὗτω περὶ τοῦ
τέλους τοῦ δράματος ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ὁργανικῇ μουσικῇ μελικά σχή-
ματα, ὡς μετεχειρίσθη αὐτὰ ὁ Παλαιστίνης καὶ βραδύτερον ὁ Μπάκ,
ἀναμφιβόλως συγγραφεὶς. Ὅθεν τὸ βοηθῆσαι αὐτὸν, ἐφ' ὅσον εἶνε
δυνατὸν, ἀποτελεῖ πρωτοβουλίαν πρὸς ἰδεώδη προσπάθειαν.»

Κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν ὁ τε κριτικὸς τοῦ «Ὀσμανιστοῦ Λόυδ»
καὶ ὁ ἐν Μονάχῳ καθηγητὴς τονίζουσι τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἐνὸς
χορηγοῦ. Πόσον ὄντως θ' ἀνεκουνεῖσθαι, ἂν τοιοῦτος μεγάλτος
τῆς χορηγίας ἐνεφανίζετο διὰ τὰς ἡμετέρας πολυμήχους καὶ πολυδα-
πάνους προσπάθειας. Σ. Σ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«ΕΓΚΟΛΗΘΙΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ» Α. Garras,
διαδουκασθὲν ἐκ τῆς Ρωστικῆς μεταφράσεως ὑπὸ
Ἰω. Πρωῦτου. Ἐν Λειψίᾳ 1910 (Ἐν Ἀθήναις ἐλ-
ληνικὴ ἐκδοτικὴ εἰσαγγελία).

Τὸ ποίημα τοῦ κ. Πρωῦτου εἶνε ἀποκλειστικῶς πρὸς χρῆ-
σιν τῶν εἰδημόνων τῆς γραμμικῆς (εὐρωπαϊκῆς) παρασημαν-
τικῆς. Ἀναπληροῖ δὲ τοῦτο σπουδαῖον κενὸν διότι μουσικὸν
λεξικόν, διὰ τοῦ ὁποῦ οὐκ ἠδύνατο τις νὰ λύῃ προχείρως
τὴν τυχοῦσαν ἀπορίαν του τῶν μουσικῶν ὄρων καὶ ἀπαραι-
τήτων ἱστορικῶν καὶ τεχνικῶν γνώσεων, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ
ἡμετέρᾳ γλῶσσῃ. Ἀνεκνερρῆτως τὸ ρωσικὸν κείμενον, ἐξ οὗ
ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Ἰ. Πρωῦτου, ἐνεῖχεν ἀνιστόρητὰ τινα
περὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἐλληνικῶν μουσικῶν ὄρων καὶ ὀνο-
μάτων, ἀλλὰ τοῦτο εὐθύνει κυρίως τὸν συγγραφεὰ οὐχὶ δὲ
καὶ τὴν μετάφρασιν. Ἐν γένει ὅμως τὸ σπάνιον τοῦ ἔργου ἔμει-
σε καὶ ἡ χρησιμότης αὐτοῦ εἶνε τὸσον ἐπιβλητικὴ, ὥστε
νὰ συγχαρῶμεν τὸν φιλόπονον Ἑλληνα ἐκδοτὴν διὰ τὴν
σκόπιμον αὐτοῦ ἐργασίαν.

1. Ἐννοεῖ ἀρά γε ὁ δευτερικὸς γεγραμὸς κριτικὸς τὰς ἐνταῦθα ἐν τῇ
χορῇ καὶ τῇ ὁρχήστρᾳ ἐγκατεστασμένας δημοτικὰς ἐλληνικὰς μελο-
δίας, αἱ ὁποῖαι παρενεβλήθησαν διὰ ν' ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς μου-
σικὰς ψυχολογικὰς ἀνάγκας τῶν ἐλλήνων κυρίως θεατῶν. Σ. Σ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΣ

“Οτε τῇ 1902 προῦκειται νὰ διδάξωμεν τὴν ‘Ἰφιγένειαν ἐν Ταύροις’ τοῦ Εὐριπίδου ἐν τῇ ‘Γαλλικῇ Ἐνώσει’ μετὰ ἐκτελέσεως καὶ δημοτικῶν τιμῶν ἁμαρτῶν διαπρεπῆς συνδικὸς ἀρχιερεὺς, ὁ ἀείμνηστος Πελαγονίας Ἰωακείμ Φαρόπουλος, ἐξέφρασεν ἡμῖν τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως παραστῇ εἰς τὰς τελευταίας δοκιμὰς τῆς ἀθανάτου τραγωδίας. Τοιαύτην ἐπιθυμίαν ἐξέφρασαν ἡμῖν κατὰ καιροὺς καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι κληρικοί, οἱ ὅποιοι μετ’ εὐνοήτου δέους προσήρχοντο πάντοτε εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν προγονικῶν ἀριστουργημάτων. Εἰρήσθω δὲ ἐν παρόδῳ, ὅτι πολλοὶ κληρικοὶ κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις δοθείσαν σκηνηκὴν διδασκαλίαν τῆς αὐτῆς τραγωδίας προσήλθον ἀθροοὶ ἐν τῷ θεάτρῳ. Δικτὶ λοιπὸν ἄκρα αὐστηρότης παρ’ ἡμῖν δι’ ἔργα ὁρθησκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἡθικῆς καὶ φιλοπατρίας; Ὁ Σοφοκλῆς, περσίνων τὸν «Φιλοκτήτην» του, συνιστᾷ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἡρακλέους «Εὐσέβειαν πρὸς τοὺς θεοὺς κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Τροίας, διότι ἡ εὐσέβεια δὲν συναποθνήσκει μετὰ τῶν θνητῶν, ἀλλὰ σφάζεται καὶ ἐὰν οὗτοι ζῶσι καὶ ἂν ἀποθάνωσιν». Αἱ στῆλαι τοῦ ἡμετέρου Περιόδικου εὐχαρίστως θὰ φιλοξενήσονται σχετικὰς διατριβὰς, αἱ ὅποιαι νὰ καθορίζωσι τὸν βαθμὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ Κλήρου ἀπὸ τοιαῦτα διδασκτικὰ θεατρικὰ ἔργα. Τὸ ζήτημα θεωροῦμεν σπουδαῖον, διότι διὰ τῆς τελείας τοῦ Κλήρου ἀποχῆς ἀπὸ τοιαῦτα ἡθικὰ ἔργα μειοῦται σπουδαίως καὶ ἡ περὶ αὐτῶν προθυμία τοῦ λαοῦ.

Ἦδη παρέχοντες τὸν λόγον εἰς τὸν ἱερολογιώτατον φίλον κ. Ἰωακείμ Ἀποστολίδην, κωδικογράφον τῶν Πατριαρχείων, ὅστις, χάρις εἰς τὰς ὑγιεῖς καὶ μεμετρημένους φιλελευθέρους αὐτοῦ ἀρχάς, νομίζομεν, ὅτι θέτει τὸ ζήτημα εἰς τὴν ἐμπρὸς αὐτῶν θέσιν.

Μουσικολογιάτατε φίλε,

“Οτε ἔλαβον τὸ προσκλητήριόν σας διὰ τὰς τελευταίας δοκιμὰς τοῦ περιπύστου δράματος τοῦ ἀθανάτου Σοφοκλέους «Φιλοκτήτου» καὶ ἀπήντησα non possumus τ. ἔ. ἀδύνατος ἡ παρουσία μου κατ’ αὐτήν, ἐνόμιζον ὅτι ἔληξε τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἀλλὰ παρὰ προσδοκίαν λαμβάνω τὴν ἐπιούσαν τελεσίγραφόν σας, ἀπαιτοῦν τοὺς λόγους τῆς ἀρνήσεως.

Μὲ ζητεῖτε, φίλε, λόγους. Καὶ ἐπειδὴ, ἂν δέν σας ἀνέφερον αὐτοὺς, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑποθέσῃτε ὅτι, λογικὸν πλάσμα ὢν, ἄνευ λόγων ἐνήργησα, σπεύδω νὰ σας ἀπαντήσω.

Πρέπει ἐν πρώτοις νὰ σας ὑπενθυμίσω, φίλε, ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν περίοδον τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τ. ἔ. ἐν ἡμέραις πένθους καὶ μετаноίας, ἐπομένως ἡ ὑποτιθεμένη κατήφεια ἀποκλείει τοὺς παλμούς τῆς «καρδίας», ἡ ὁποία, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς «σαρκὸς» εἶνε ἡ πηγὴ τῶν αἰτίων, ἐφ’ οἷς μετανοοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ κατὰ τὴν τεσσαρακοστήν.

Δεύτερον σημεῖον, τὸ ὁποῖον σᾶς διέφυγε, φίλε, εἶνε ὅτι ἀποτείνεσθε εἰς κληρικὸν μελαινιμονοῦντα,

εἰς τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλεται ἡ ἀποχὴ ἀπὸ θεαμάτων καὶ παραστάσεων διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον, «οὐαὶ γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ, δι’ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται», καίτοι «ἀνένδεκτον τὸ μὴ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα».

Καὶ ταῦτα μὲν εἶνε ἡ λαϊκὴ ὄψις τοῦ ζητήματος.

Ἔρχομαι τώρα ν’ ἀπαντήσω εἰς τὸ ὑστερόγραφόν σας, τί φρονῶ τ. ἔ. περὶ τοῦ κατ’ ἀρχὴν ζητήματος, περὶ τῆς σχέσεως τοῦ Κλήρου πρὸς τὸ θέατρον.

“Ὅπως γίνω καταληπτὸς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει νὰ εἴπω γενικώτερα τινα.

Φίλε μου, δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως ὅτι σήμερον ὁ κόσμος ὁλόκληρος διέσχεται μεταβατικὴν τινα περιόδον καὶ εἰς τὰς ιδέας καὶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν καὶ ἐν γένει εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰς διαλλήλους σχέσεις αὐτῶν. Αἱ νέαι ιδέαι, οἱ νέοι ὀρίζοντες, οὓς διήνοιξεν ἡ ἐπιστήμη, αἱ νέαι ἀνακαλύψεις καὶ ὁ ἀκολουθῶν ταῦτα πάντα καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς ποικίλης ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων κοσμοπολιτισμὸς καὶ ἡ ἀλληλεγγύη τῆς ἀνθρωπότητος συμπάσης ἔφερον εἰς πάντα ποιάνα τινα διατάραξιν, ἡ ὁποία, κατὰ τοὺς νόμους τῆς μητρὸς Φύσεως, τείνει νὰ εἴρῃ κάποιαν ἰσορροπίαν. Εὐρισκόμεθα μὲ μίαν λέξιν εἰς κατάστασιν ἐπισκευῶν τοῦ παλαιοῦ οἰκοδομήματος τῶν ἰδεῶν μας, τῶν συναισθημάτων μας, τοῦ τρόπου τῆς ἀντιλήψεως κλπ.

Ἔνεκα τῆς νέας ταύτης καταστάσεως οἱ ἀνθρωποὶ διηρέθησαν εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσι τὴν πρωτοπορίαν τοῦ πρὸς τὰ «ἐμπρὸς» τούτου ρεύματος, εἰς ἄλλους, οἱ ὁποῖοι φοβούμενοι τοὺς κόπους τῆς πρὸς τὰ πρόσω πορείας ἐπιθυμοῦσι νὰ μείνωσιν εἰς ὃ σημεῖον εὐρίσκονται, ἀλλὰ δὲν βλέπουσιν ὅτι τὰ ἐρείπια τοῦ παλαιοῦ κτιρίου ἀπειλοῦσι τὴν ὑπαρξίν των ἐκ καταπτώσεως καὶ ὅτι καὶ ἡ κόνις τριγύρω των εἶνε ἀφόρητος καὶ ἀποπνικτικὴ καὶ τέλος εἰς μερικοὺς, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀποφύγωσι πάντα ταῦτα, προτιμῶσι τὸν βίον τῶν σκηνιτῶν τῆς ἐρήμου.

Ἀλλ’ ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων εἶνε τοιαύτη, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ σταθῇ κανεὶς εἰς τὴν κατωφρείαν καὶ ἐκόντες, ἄκοντες ὅλοι ἀναγκάζονται νὰ προχωρήσωσιν, ἔστω καὶ ἀσυναισθητῶς, διότι ἀλλοίμονον εἰς τὸν στάσιμον.

Αὕτη ἡ κατάστασις τῶν πνευμάτων καὶ τῶν πραγμάτων ἐπηρεάζει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας καὶ λαϊκοὺς καὶ κληρικοὺς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κλπ., διότι καὶ τοῦτο εἰρήσθω πρὸς τιμὴν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι καίπερ πολλοὺς χιτῶνας Ἀρλεκίνου ἐπενδυθεῖσα αὕτη κατὰ διαφόρους ἐποχάς, οὐδέποτε ἐπαύσατο ζηλο-

τύπως κρύπτουσα ὑπὸ τὸν ξένον τῷ ὀργανισμῷ αὐτῆς χιτῶνα τὸν κατὰ φύσιν ἄνθρωπον, ὅστις εὐκαιρίαν ζητεῖ ν' ἀναδυθῇ ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ φυσικῇ ἀγνόητι χειραφετούμενος τοῦ κατὰ συνθήκην πολυπλαποῦ ψεύδους καὶ ἀπαλλασσόμενος τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς ἀμαθείας.

Ἐθεώρησα ἀπαραίτητον, φίλε, νὰ προτάξω τὰ ὀλίγα ταῦτα διότι ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν θὰ λάβετε εἰς τὴν ἐρώτησίν σας ἐξαρτᾶται πολὺ ἐκ τῆς τάξεως, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ἐκφέρων γνώμην.

Ὁπαδὸς τῶν πατριαρχικῶν χρόνων κληρικὸς θὰ σας ἀπῆντα αἴφνης ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶνε πολυτέλεια καὶ καλὸν εἶνε νὰ εἰσέλθωμεν οἱ πάντες εἰς τὰ Μοναστήρια καὶ ἐν νηστεία καὶ προσευχῇ νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν συντέλειαν τοῦ αἰῶνος τούτου, ὁ ὁποῖος μόνον ἀμαρτίας καὶ σκανδάλων γέμει καὶ μάλιστα ὅπως πάει καὶ χαλνᾷ ὁ κόσμος.

Ἄλλος συντηρητικὸς θὰ σας ἀπῆντα ὅτι οἱ τὰ πάντα καλῶς διαταξάμενοι βιζαντινοὶ ἡμῶν πατέρες ἀπηγόρευσαν διὰ κανόνων τὸ νὰ φοιτᾷ ὁ κληρικὸς εἰς θέατρα καὶ παραστάσεις καὶ ἐπομένως ἀμαρτάνει ὁ τολμήσων νὰ διαβῇ τὸ ὁροθέσιον τοῦτο, ὅτε καὶ σεῖς, φίλε, θὰ ἐλέγετε· Ἀμήν.

Εἶδομεν πῶς σκέπτονται οἱ *ὑποδοχόμενοι* καὶ οἱ *συντηρητικοί*. Μένει ν' ἀκούσωμεν τοὺς *φιλελευθέρους*.

Αὐτοὶ θὰ ἡρχιζον ὡς ἐξῆς·

Εἶνε βέβαιον ὅτι τὸ καλὸν θέατρον σήμερον καὶ πάντοτε ἐδίδασκε καὶ διδάσκει περισσότερον ἀπὸ χιλίους λόγους κηρύκων καὶ ἀγορητῶν ἢ ὄχι;

Ναί, διότι ἡ διὰ πραγμάτων διδασκαλία εἶνε πάντοτε εὐγλωττοτέρα τῆς διὰ λέξεων καὶ ὅστις θὰ ἡρνεῖτο τὴν ὠφέλειαν τοῦ θεάτρου θὰ ἡρνεῖτο καὶ ὅτι ὁ ἥλιος θερμαίνει, ὅτι τὸ φῶς φωτίζει καὶ θὰ παρεδέχετο εὐκόλως καὶ ἀσυζητητῇ ὅτι τὸ ψῦχος καίει καὶ τὸ φῶς σκοτίζει, ἐν σινήθει ἀναλογία.

Τὸ καλὸν τοῦτο πρέπει νὰ τὸ ἐπιδιώκῃ ὁ ἄνθρωπος ἢ οὐ;

Βεβαίως, πᾶν καλὸν καὶ ὠφέλιμον δεόν νὰ ἐπιζητῇ ὁ ἄνθρωπος.

Οἱ Χριστιανοὶ λοιπὸν δεόν νὰ συχνάζωσιν εἰς τὰ καλὰ θέατρα ἢ οὐ;

Ναί, βεβαίως, ἀφ' οὗ ὠφελοῦνται ἐξ αὐτῶν.

Οἱ δὲ κληρικοί;

Καὶ αὐτοὶ δύνανται ν' ἀκολουθῶσι καὶ μάλιστα νὰ προπορεύωνται τῶν λαϊκῶν, διότι ἐὰν τὰ θέατρα ἦσαν ἀνωφελῇ καὶ μάλιστα ἐπιβλαβῇ, οὔτε οἱ κοσμικοὶ ἔπρεπε νὰ τα ἐπισκέπτονται, διότι ἡ βλάβη θὰ ἦτο μεγαλειτέρα δι' αὐτοὺς, ἀκολουθουμένους συνήθως καὶ ἀπὸ τὰς οἰκογενείας καὶ τὰ εὐπλαστα τέκνα των.

Ἀλλὰ τότε διατί οἱ ἱ. κανόνες ἀπαγορεύουσιν ἐπὶ βαρυτάτῃ ποινῇ καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τοὺς κληρικοὺς τὰ θέατρα;

Διότι, φίλε, α') αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις ἦσαν ἡ θεία λατρεία των, καὶ τὸ θέατρον ἦτο τρόπον τινὰ ἡ ἐκκλησία των διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ παραβάλλουσι τὸν ναὸν τῶν Χριστιανῶν μὲ τὸ θέατρον τῶν ἀρχαίων, μὲ θυσιαστήρια, χορούς, σκηνήν, ἅγιον Βῆμα κλπ. καὶ ὡς ἐκ τούτου ὡς ἐπάνοδον εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν ἀπηγόρευσεν ἡ Ἐκκλησία τὰς θεατρικὰς παραστάσεις εἰς πάντας· καὶ β') διότι ὅτε ἐγένετο ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη, εἶχε διαφθαρῇ πλέον τὸ θέατρον καὶ ὁμοίαζε μᾶλλον πρὸς τὰ ἔξωμα νεώτερα εἶδη *café chantant* καὶ τὰ παρόμοια κέντρα, συνδυαζόμενα μάλιστα μὲ τὴν λατρείαν τῆς Ἀφροδίτης, ἣτις καὶ αὐτὴ εἶχεν ἀπολέσει τὸν ἄγνον καὶ πλήρη ὑγιоῦς ἀντιλήψεως τοῦ κόσμου χαρακτήρα αὐτῆς. Καὶ σήμερον καὶ ἐγὼ δὲν θὰ ἐπέτρεπον τὴν εἴσοδον εἰς τοιοῦτον θέατρον πρὸς πάντα σεβόμενον ἑαυτόν.

Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῶν νεωτέρων ἐξόχων θεατρικῶν ἔργων ἢ καὶ παραστάσεων ἀρχαίων δραμάτων τῶν ἀθανάτων προγόνων μας οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει ὅπως μὴ ἀκολουθῶσι τὴν κοινωνικὴν ζωὴν καὶ οἱ κληρικοί, διότι διὰ νὰ ἦναι χρήσιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν πρέπει νὰ ἐξοικειῶνται πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ μὴ ἀποξενῶσιν ἑαυτοὺς τοῦ λαοῦ, τῶν ἰδανικῶν αὐτοῦ, τῶν συναισθημάτων αὐτοῦ, τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης αὐτοῦ, διότι ἄλλως θὰ εἶνε ἀχρηστοὶ δι' αὐτὸν καὶ κατάλληλοι μόνον διὰ τὰ Μοναστήρια καὶ ἀσκητήρια . . . καὶ τὸν τάφον.

Ἀλλὰ μόνον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο εἵμεθα ὀπίσω σήμερον;

Εἶνε ἀνάγκη, φίλε, νὰ σᾶς εἴπω ποία ἐκ τῶν τριῶν εἶναι ἡ ἀτομικὴ μου γνώμη; Θὰ σας ἡδίκουν, ἐὰν καὶ ἀπλῶς ὑπέθετον ὅτι διὰ νὰ τὴν ἐννοήσητε, ἔπρεπε νὰ τὴν ὀρίσω ρητῶς.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἡμέτεροι συνδρομηταί, ὅπως εὐαρεστούμενοι, ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, οἱ μὲν τῆς πρωτευούσης ἀπ' εὐθείας, οἱ δὲ τῶν ἐπαρχικῶν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (Πέραν, ὁδὸς Ἀχίρ, ἀρ. 41). Ἐπίσης καὶ οἱ ἐγγραφόμενοι νέοι συνδρομηταὶ παρακαλοῦνται, ὅπως συμμορφωθῶσι πρὸς τὸν ὅρον τῆς προπληρωμῆς. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τέσσαρα φυλλάδια, ἐν οἷς, ἐκτὸς τῶν διαφόρων μουσικοφιλολογικῶν ἔρθρων, ἐδημοσιεύθησαν 57 διάφορα μουσουργήματα, ἐξ ὧν 21 μὲν ἐν ἐκκλησιαστικῇ παρασημαντικῇ, 36 δὲ ἐν γραμμικῇ, νομίζομεν ὅτι παρέχουσι πιστὴν τὴν εἰκόνα τῆς τε παρούσης καὶ μελλούσης πορείας τῶν προσπαθειῶν τοῦ Περιδικοῦ.

31. Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΒΟΑ

ᾠδὴ ἐκκλησιαστικόν, ψαλλόμενον τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα.

ΗΧΟΣ ᾠὴ Πα.

Ρυθμὸς τετράσημος.

π
λ 1' 0

Ἀγ - γε - λος ἐ - βό - - α, τῇ κε - χα - ρι - τω - μέ - νῃ. ᾠ Ἀ - γνή Παρ θέ - νε,

χρῖ - - ρε, καὶ πᾶ - λιν ἐ - ρῶ, χαῖ - ρε. ᾠ ὁ Σὺς υἱ - ὅς ἀ - νέ - - - στη, τρι -

ῆ - με - ρος ἐκ τᾶ - φθ. π
q

π
λ q Φ

ω - τι - - - ζου, φω - τί - - - ζου ᾠ ἡ νέ - - - α Ἰ -

ε - - - ρου - - - σα - λήμ, π ἡ γὰρ δό - - - ξα Κυ - ρί - - -

ου ἐ - - - πὶ σὲ ἀ - - - νέ - - - - τει - - - λε. π
q

χό - - - ρεύ - - - ε νῦν καὶ ἀ - γάλ - - - - λου, Σι - - - -

ῶν. ᾠ Σὺ δὲ Ἀ - - - γνή, τέρ - - - που Θε - - -

ο - - - τό - - - - κε, ᾠ ἐν τῇ ἐ - - - γέρ - - - - σει τοῦ τό - - - - -

κου σου. π
q

32. ΤΙΣ ΘΕΟΣ ΜΕΓΑΣ

Προκείμενον, ψαλλόμενον τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα.

ΗΧΟΣ ΒΑΡΥΣ Γα. $\underline{\text{m}}$

Ρυθμὸς τετράσημος λ

λ T

ις Θε - ὅς μέ - - - - γας ὡς ὁ Θε - ὅς ἡ - μῶν; λ Σὺ

εἰ ὁ Θε - - ὅς, ᾠ ὁ ποι - ῶν θαυ - μᾶ - σι - - - - α μό - - - - νος. λ

33. ΣΗΜΕΡΟΝ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ. — ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

ΗΧΟΣ Δι.

Ρυθμός δίσημος και τρίσημος.

Σ ἡ - με - ρον τῆς σω - τη - ρί - ας ἡ - μῶν τὸ κε - φά - λαι - ον ⁶ καὶ τοῦ ἀπ' αἰ -
 ῶ - νος μυ - στη - ρί - ου ἡ φα - νέ - ρω - σις, ⁶ ὁ Υἱ - ὅς τοῦ Θε - οῦ Υἱ - ὅς
 τῆς Παρ - θέ - νου γί - νε - ται ^Δ καὶ Γα - βρι - ἤλ τὴν χά - ριν εὐ - αγ - γε - λί - ζε - ται ⁶
 δι - ὃ σὺν αὐ - τῷ τῇ Θε - ο - τό - κῳ βο - ῇ - σω - μεν ^Δ χαῖ - ρε, Κε - χα - ρι - τω -
 μέ - νη, ὁ Κύ - ρι - ος με - τὰ σοῦ. ⁶

34. Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

ᾠσμα δημῶδες πασχαλινόν, ᾄδόμενον ἐν ᾠδῇ ᾠδῇ Ἀδριανουπόλεως
 πρὸς συρτὸν χορὸν τῇ συνοδείᾳ ἀσκαύλου.

Ρυθμός τετράσημος. Μετρίως γοργός.

Ἐκ τῆς ἀνεκδότου Συλλογῆς Ν. Ροδοῦνου.

Μετὰ Πασχαλιὰ, μετὰ Πασχα - λιὰ, μετὰ Πασχαλιὰ καὶ μετὰ Λαμπρῇ, ^Δ μετὰ Πα -
 σχα - - λιὰ, μετὰ Πασχα - λιὰ, μετὰ Πασχαλιὰ καὶ μετὰ Λαμπρῇ, ^Δ μετὰ μετὰ
 'πί - ση - μη νή - μέ - ρα. Που - λά - κιμ', ἄ - μάν' ⁶ μετὰ 'πί - ση - μη νή - μέ - ρα ν' Α -
 λε - ξαν - δρῇ ^Δ (ντηλλλ) μετὰ μετὰ 'πί - ση - μη νή - μέ - ρα ντντοῦμ καὶ ὡχ ἄ - μάν. ^Δ

1. Μετὰ Πασχαλιὰ καὶ μετὰ Λαμπρῇ
 μετὰ μετὰ 'πισσημη νήμέρα'
 Ἐπὶ δὲ
 Πουλὰκι μ' ἄμάν
 ντουτοῦμ καὶ ὡχ ἄμάν.
2. Μάνα νδιγνὸ νδστόλιζε
 Σαββάτου νδλη 'μέρα'
3. Μετὰ Κυριακίτσα τοῦ προῦ
 τὸν στέλν' 'να μεταλάβῃ.

4. Κῆ σάν τοῦν ἰδῇ Ἐκκλησιὰ
 ρίχνει ντὰ κηραμίδι.
5. Κῆ τ' Ἀγιον Πνέμ' ἀντήχησι
 ποῦ μέσ' 'ποῦ τ' Ἀγιον Βήμου.
6. — Γυιέ μου, τί κρίμα ἔκαμες
 καὶ εἶσι κριμματισμένους;
7. — Εἶπα, μάνι μ', νὰ μὴ 'στό εἰπῶ
 νὰ μὴ 'στό 'μολογήσω.

8. Μὰ τώρα ποῦ με 'ρώτησις
 θὰ σοὶ τὸ 'μολογήσω.
9. Ἐναγ κηρό 'ς τὰ νεῖατά μου
 καὶ εἰς τὰ παλληκαριάσια μ'.
10. Ὅλ' ἡσκυφαν καὶ 'σχώρησαν
 κουρμάκι σαπισμένους.
11. Κῆ 'γὼ 'σκυφα καὶ 'φίλησα
 ματάκια σφαλισμένα.

1. Εἰς τὸν ρυθμικὸν τοῦτον πόδα, ὁπότε μὲν τὸ ᾠσμα χορεύεται τῇ συνοδείᾳ ἀσκαύλου, σιγῇ ὁ φωνητικὸς αὐλὸς
 καὶ ὑπῆχαι μόνον ὁ μεγαλείτερος, ὁ ἰσοκράτης ὁπότε δὲ χορεύεται ἄνευ ἀσκαύλου, οἱ ᾄδοντες ὑποκρίνονται τὸν ὑπὲρ
 χοῦντα αὐλόν, προφέροντες διὰ τῆς ρινὸς ντῆλλλ.

35. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ. (Μελωδία Ἐκκλησιαστική.)

ΗΧΟΣ ^{λ'} πα' πα
Ρυθμός τετράσημος.
Μετρίως.

π q Χρι - στός ἀ - νί - στη ἐκ νε - -
- κρῶν θά - νά - τω θά - να - - τον πα -
- τή - - σας. καὶ τοῖς ἐν τοῖς
μνή-μα - σι ζω - ῆν χα - ρι - σά - - με - νος.

Μεταγραφή καὶ ἀρμονία Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

Adagio (♩=114)

mf Χρι - στός ἀ - νί - στη ἐκ νε - - κρῶν θά - νά - τω
mf νε - κρῶν

θά - να - - τον πα - τή - - σας καὶ τοῖς ἐν τοῖς
πα - τή - σας, πα - τή - σας

rit. p μνή-μα - σι ζω - ῆν χα - ρι - σά - - χα - ρι - σά - με - νος.
f με - νος.
p χα - ρι = χα - ρι - σά - με - νος.

36. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ = ΧΡΙΣΤΟΣ ΒΟΣΚΡΙΕΣΙΕ.

Ρωσιστί κατὰ τὴν ἔκδοσιν
Ν. ΜΠΑΧΜΕΤΙΕΦ.

Σχεδὸν γρηγοῶς.

Χρι-στός βοσ-κρίε-σιε ἵζ μίε-ρτ-βηχ, σμῆρ-τι - γιου σμῆρτς πο - πράβ,
ἰ σούσ-τσημ βο - γρομ - πιέχ ζη - βότ ντα - ρο - βάβ.

Μεταγραφή εἰς τὴν ἐκκλησ. παρασημαντικὴν ὑπὸ Γ. Δ. Π.

Χρι-στός βοσ-κρίε-σιε ἵζ μίε-ρτ-βηχ, σμῆρ-τι - γιου σμῆρτς πο-πράβ,
ἰ σούσ-τσημ βο - γρομ-πιέχ ζη-βότ ντα - ρο - βάβ.

37. ΧΡΙΣΤΟΣ ΧΑΡΙΑΒ=ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ.

(Ἀρμενικὴ ἐκκλησιαστικὴ μελωδία.)

Allegro.

Κρι-στός χα - ριάβ ἰ - με - ρε - λότς, μαχ-βάμπ ἡΐ-μάχ, κοχ-γιάτς
γίεβ χα-ρου-τιάμ-πην, γιου-ρόβ μῆς ἡΐ-κιά-νηΐ παρ-κε - θιάτς γηβνημά παρκ χα-βιδιάνης Ἀ - μέν.

Κατὰ κοινὴν λαϊκὴν ἔκδοσιν.

Κρι-στός χα - ριάβ ἰ - με - ρε - λότς, μαχ-βάμπ ἡΐ-μάχ, κοχ-γιάτς
γίεβ χα - ρου - τιάμ-πην γιου-ρόβ μῆς ἡΐ-κιά-νηΐ παρ - κε - θιάτς
γηβ - νη - μά παρκ χα - βι - διάνης. Ἀ - μέν.

38. ΤΙΣ ΘΕΟΣ ΜΕΓΑΣ

Μελωδία ἐκκλησιαστική, ψαλλομένη τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα. Ἦχος Βαρύς.

Μεταγραφή καὶ Ἀρμονία Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

Ἀργῶς..Largo.

Τίς Θε-ὸς μέ-γας ὡς ὁ Θε-ὸς ἡ-μῶν; Σὺ
εἶ ὁ Θε-ὸς ὁ ποι-ῶν θαυ-μά-σι-α κό-νος.

39. ΗΡΘ' Η ΜΕΓΑΛΗ ΚΕΡΕΚΗ.

Ἦσμα δημῶδες τῆς Καππαδοκίας, ἀδόμενον ἐν Ἀνακοῦ καὶ Μαλακοπῇ πρὸς κύκλιον χορὸν κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας τοῦ Πάσχα.

Συλλογὴ καὶ Ἀρμονία Γ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

Larghetto (♩ = 80)

Ἦρθ' ἡ Με-γά-λη Κε-ρε-κή καὶ τὸ «Χρι-στός ἀ-νέ-στη» καὶ τὸ «Χρι-στός ἀ-νέ-στη.»

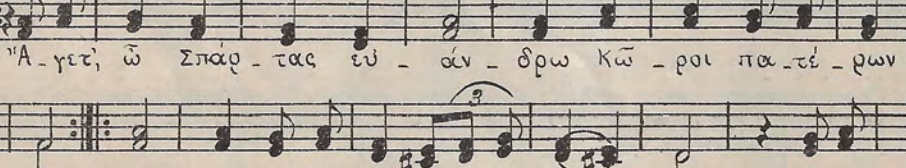
Ρυθμός τετράσημος.

Ἦρθ' ἡ Με-γά-λη Κε-ρε-κή καὶ τὸ «Χρι-στός ἀ-νέ-στη» καὶ τὸ «Χρι-στός ἀ-νέ-στη.»

Μελοποιΐα Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ (1893).

41. EMBATHPION TYPTAI OY.

Μελοποιία ΚΛ. Κ. ΑΡΤΕΜΙΔΟΥ.

Ζωηρωδᾶ
 "Α-γετ, ὦ Σπάρ-τας εὐ-άν-δρω κῶ-ροι πα-τέ-ρων πο-λι-
 α-τᾶν, Λαι-ᾶ μὲν!-τυ προ-βά-λι-σθε, Δό-ρυ δ' ἐν-τόλ-
 -μῳς ἄν-σχε-σθε, Μὴ φει-δό-με-νοι τὰς ζω-ᾶς. Οὐ γάρ
 πα-τρι-ον τᾶ Σπάρ-τα, οὐ γάρ πα-τρι-ον τᾶ Σπάρ-τα.

42. — 115 —
(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους.)

Σ. Κλάδου.

Andante 8^a

Ἡ ΕΠΙΘΥΜΙΑ
(LE DÉSIR).

N° 3.

WALSE.

The musical score is written for piano and consists of seven systems. Each system has a treble and bass staff. The tempo is marked 'Andante 8^a'. The key signature starts with one sharp (F#) and changes to two flats (Bb, Eb) in the fifth system. The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings. The first system is labeled 'H EPI THYMI (LE DÉSIR). N° 3. WALSE.' The score is numbered '42.' and '115' at the top. The composer's name 'Σ. Κλάδου.' is at the top right. The score includes first and second endings marked '1^a' and '2^a' in the fourth and seventh systems. A '8^a' marking is also present in the fifth system.

43. ΟΥΓΓΡΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ. (UNGARISCHER TANZ.)

RICH. THIELE.

Andantino.

PIANO.

The musical score is written for piano and consists of six systems of music. The key signature has two flats (B-flat major), and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Andantino.' at the beginning. The dynamics are indicated by *f* (forte), *p* (piano), and *ff* (fortissimo). The score includes various musical notations such as notes, rests, and articulation marks. The first system starts with a piano (PIANO.) marking and a forte (*f*) dynamic. The second system continues the melody and accompaniment. The third system features a piano (*p*) dynamic in the right hand and a forte (*f*) dynamic in the left hand, followed by a fortissimo (*ff*) section. The fourth system continues the piece. The fifth system includes a tempo change from *p langsam* (piano slow) to *f schnell.* (forte fast). The sixth system concludes the piece with a piano (*p*) dynamic and a forte (*f*) dynamic section.

44. Η ΛΕΥΚΗ ΚΥΡΙΑ (Διὰ κιθάραν)

« LA DAME BLANCHE » arrangée pour la GUITARRE.

FERD. CARULLI.

Allegretto.

sf

barre 2

barre 2

ff

p

sf

p

45. ΕΒΙΤΖ ΠΙΣΡΕΒΗ

Μελοποιία Σουλτάνου ΒΑΓΙΑΖΗΤ του Β!

Andante

(Ούσουλ τέθρι κεπίρ.)

(Στροφή Δ' - Οἶκος Δ')

π_q ($\underline{\text{L}}$)

Μεταγραφή ἐκ τῆς γραμ. παρασημαντικῆς.

$\chi \pi_q$ — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — —

— — — — — π_q — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — —

— — — — — π_q — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — —

— — — — — π_q — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — — π_q — — — — —

ΑΣΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

31. Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΒΟΑ ΤΗ ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ 32. ΤΙΣ ΘΕΟΣ ΜΕΓΑΣ ΩΣ Ο ΘΕΟΣ ΗΜΩΝ; 33. ΣΗΜΕΡΟΝ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ἐκ τῶν ῥσμάτων τούτων τὸ μὲν 31ον ψάλλεται εἰς Ἡχον Α' τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ εἶνε ἡ Θ' Ῥοδή, ὁ *Εἰρμός* τῶν «Καταβασίων».

Τὸ 32ον εἶνε τὴν Κυριακὴν ἐπίσης τοῦ Πάσχα ψαλλόμενον *Προκείμενον*. Ἀνῆχον εἰς τὸν λεγόμενον *Βαρὺν* Ἡχον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, παρὰ τὴν μελωδικὴν οὐτοῦ συντομίαν, ἐνέχει ἀνέφικτον μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐκφραστικότητα. Τὴν ποιητικὴν ἰδίαν ἔννοιαν ἀποδίδει διὰ λαμπροτάτου μουσικοῦ χρωματισμοῦ. Ἐν γένει τὸ μέλος αὐτοῦ, συγκαταριθμούμενον μεταξὺ τῶν ἐκλεκτοτάτων τῆς ἱερᾶς ἡμῶν τέχνης μαργαριτῶν, δύναται καὶ τὸν πλέον αὐστηρὸν μουσικοκρίτην νὰ τέρψῃ καὶ νὰ συγκινήσῃ ἐν τῷ πνεύματι τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ εὐλαβείας.

«— Τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; — Σὺ εἶ ὁ Θεός, ὁ ποιοὺν θαυμάσια μόνος».

Τὸ δὲ 33ον εἶνε τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἡ κατὰ καλὴν συγκυρίαν σύμπτωσις ἐφέτος τοῦ Πάσχα μετὰ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ διὰ τῶν τόνων τοιούτων συγκινητικῶν τροπαρίων δονεῖ τὰς πλέον εὐλαβεῖς τῆς θρησκευτικῆς ψυχῆς τοῦ ὀρθοδόξου Ἑλληνοῦ χορδᾶς.

34. Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

Τὸ δημῶδες τοῦτο ῥσμα, ψαλλόμενον ἐν Ὁρτάκῳ (Ἀδριανουπόλει) κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα καὶ χορευόμενον πρὸς συρτὸν χορὸν μετὰ συνοδίας ἀσκαύλου (γκάϊδας), ἀπεστάλη χάριν τοῦ ἡμετέρου Περιδικοῦ ὑπὸ τοῦ τὸς Μούσας πάνυ εὐγενῶς θεραπεύοντος κ. Ν. Ροδοίνου. Τὸ ποίημα εἶνε διδακτικώτατον. Ἡ κατὰ τὸς ἡμέρας ἰδίαν τοῦ Πάσχα ἐκτέλεσις ἐξαίρει ἐτι μᾶλλον αὐτὸ καὶ τὴν ἡθικότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ τῶν ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένων λέξεων παρένθεσις τοῦ *εὐφρονικοῦ* ν, εἶνε ἀξιοπαρατήρητος, καθότι τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τινὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ῥσματα. Λυπούμεθα πολὺ, διότι ἑλλείψει χώρου, ἀδυνατούμεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ ἐκφραστικὸν τοῦτο μέλος καὶ διὰ τῆς γραμμικῆς παρασημαντικῆς χάριν τῶν ἀλλοεθνῶν ἰδίαν συνδρομητῶν τοῦ ἡμετέρου Περιδικοῦ.

35, 36, 37. ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Ἑλληνιστί, Ρωσισσὶ καὶ Ἀρμενιστί.

Ἐκ τῶν ῥσμάτων τούτων τὸ μὲν 35ον φέρει τὴν γνωστὴν ἑλληνικὴν μελωδίαν τοῦ συντόμου *Χριστὸς ἀνέστη*, ὅπερ εἶνε συντεθειμένον κατὰ τὸν Ἡχον Πλάγιον τοῦ Α'. Ἡ ὑπὸ τὴν μελωδίαν δὲ ὑπὸ ἡχοῦσα ἀρμονικὴ πολυφωνία ἐψῆλν τὸ πρῶτον ὑπὸ πολυμελοῦς χοροῦ ἐν τῷ «Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγῳ» κατόπιν μουσικῆς διαλέξεως, γενομένης ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου διευθυντοῦ.

Τὸ 36ον πολύφωνον ῥσμα εἶνε ἡ μελωδία τοῦ «Χρι-

στὸς ἀνέστη» τῆς ρωσικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἡ ὁποία παρελήφθη ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀειμνήστου ρώσσου ἐκκλησιαστικοῦ ἐν Πετρούπολει μουσικοῦ Ν. Μπαχμέτιεφ. Τὴν προμήθειαν καὶ τὴν ὑπὸ τὸ μέλος ὑποκατάστασιν τοῦ ρωσικοῦ κειμένου διὰ τῶν ἑλληνικῶν χαρακτῆρων παρέσχεν ἡμῖν πάνυ προθύμως ὁ μουσικολόγος καθηγητῆς καὶ τῆς Θεολογίας διδάκτωρ, ἡμέτερος δὲ πολὺτιμος συνεργάτης κ. Ν. Makhroff.

Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων λαῶν, Ρωμοῦνοι, Σέρβοι, Μουρβοῦνοι καὶ αὐτοὶ οἱ Βούλγαροι, ἔχουσι μὲν τὴν ἑλληνικὴν μελωδίαν, ψάλλουσιν ὅμως αὐτὴν διὰ τῶν λέξεων τῆς οἰκείας αὐτῶν γλώσσης.

Τὸ 37ον ῥσμα εἶνε τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» κατὰ τὴν ἀρμενικὴν ἐκκλησιαστικὴν μελωδίαν, ἣν ἐπρομήθευσεν ἡμῖν ὁ ἀρμένιος καθηγητῆς καὶ ἀρχιμουσικός, ἡμέτερος δὲ πρόθυμος συνεργάτης κ. *Καρὶκ Καρτζιάν*. Πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρμενικῆς μελωδίας ἀγνοοῦμεν. Ὁφείλομεν ὅμως ἀπροκαλύπτως νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι αὕτη ἐν τῇ ἀρχῇ ἰδίαν εἶνε πολὺ ὠραία καὶ πολὺ μεγαλοπρεπής.

Ἐκ τῶν δημοσιευομένων μελωδιῶν ἡ μὲν ἑλληνικὴ καὶ ἡ ρωσικὴ εἶνε συντεθειμέναι κατὰ τὴν ἐλάσσονα κλίμακα (Πλάγιος Α'), ἡ δὲ ἀρμενικὴ κατὰ τὴν *μεῖζονα* (Πλάγιος Δ'). Καὶ αἱ τρεῖς δ' ὁμοῦ ἔχουσιν ἀτελεῖς καταλήξεις, αἱ μὲν δύο πρῶται λήγουσι ἐπὶ τοῦ τετάρτου φθόγγου τῆς κλίμακος, ἡ δὲ ἀρμενικὴ ἐπὶ τοῦ πέμπτου. Διὰ τὴν ἀρὰ γὰρ ἡ ἀτελής κατάληξις; Μὴ ἐκτὸς τῆς κοσμοσωτηρίου ἐορτῆς τοῦ Πάσχα ὁ πρῶτος ἑλλην μουσουργὸς τοῦ «Χριστὸς ἀνέστη», ὃν βεβαίως θὰ ἐμμήνησαν καὶ οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Ρῶσσοι, εἶχεν ὑπ' ὄψει καὶ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, συμφῶνως πρὸς τὰ δύο τελευταῖα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως «*Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος*»;

38. ΗΡΘΕΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΚΕΡΕΚΗ

Τὸ δημῶδες καππαδοκικὸν τοῦτο ῥσμα ψάλλεται ἐν Ἀνακτοῦ καὶ Μαλακοπῇ κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας τοῦ Πάσχα πρὸς κύκλιον χορὸν. ἔχει πολλοὺς γλωσσικοὺς ιδιωματισμοὺς εἶνε δὲ συντεθειμένον κατὰ τὴν φρυγίον κλίμακα. Τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ὁμοῦζει ὁ ἐλληνοφῶνος λαὸς τῆς Καππαδοκίας *Μεγάλην Κερεκὴν*.

Ἡρθ' ἡ Μεγάλη Κερεκὴ καὶ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη»
«Χριστὸς ἀνέστη!», μάτια μου, ἔλα ἄς φιληθοῦμε!
Τὰ παλληκάρια σπαιρίζονται καὶ οἱ γῆρὸς ἀναστεύονται.
Ὅλα κηφάλιν ἔκλιναν, Βαγγέλῃ ἀνακρούονται,
καὶ γὼ κηφάλιν ἔκλιναν τὴν κόρη συντιστέμαι.

(Συνέχεια τοῦ ποιήματος ἴδε Γ. Παχτίου «260 δημῶδη ἑλλην. ῥσματα», Τόμ. Α', σελ. 21).

39. ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ΤΟΥ «ΦΙΛΟΚΤΗΤΟΥ»,

Τὸ ἐξοδικὸν τοῦτο τῆς σοφοκλείου τραγωδίας ῥσματιον εἶνε τὸ ἐνθουσιῶδες ἐμβατήριον τοῦ χοροῦ τῶν ναυτῶν, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν ἐν τῷ «Ῥδεῖφ» τελευταίαν δι-

δασκαλίαν τοῦ «Φιλοκλήτου», ψαλὲν ὑπὸ τῶν «Ἑρασιμόλων», ὑπερήρεσε καὶ ἐχειροκροτήθη παταγωδέστατα. Πλείονα περὶ αὐτοῦ ἴδε Β' Τεύχος, ἐν σελίδι 59.

40. EMBATHRION TYPTAIΟΥ

Τὸ διασωθὲν μέχρις ἡμῶν τοῦτο Ἑμβατήριον τοῦ ἐθνικοῦ Ψάλτου τῶν Σπαρτιατῶν Τυρταίου ἐμελοποιήθη πρὸ τριετίας, χάριν τῶν μαθητῶν τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου, μελψάντων αὐτὸ καὶ ἐν τῷ «Κυπριακῷ Συλλόγῳ» κατὰ τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἐορτὴν (21 Μαΐου 1899), ὑπὸ τοῦ ἐν Λευκωσίᾳ (Κύπρου) καθηγητοῦ τῆς Μουσικῆς καὶ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Κλεοβούλου Κ. Ἀρτεμίδου. Ἡ μελοποιΐα τοῦ Κυπρίου μελουργοῦ σφῆζει κατὰ τὸ ἐνὸν τὸν ρυθμὸν τοῦ κειμένου ὡς καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς ᾠδῆς τῶν Σπαρτιατῶν. Τὸ ὄνομα τοῦ Τυρταίου σχετίζεται σπουδαίως καὶ μετὰ τὸ ἠθικὸν καὶ τὸ πατριωτικὸν μέρος τῆς Ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Οἱ Σπαρτιάται δηλαδὴ κατὰ τὸν β' Μεσσηνιακὸν πόλεμον ἡττηθέντες ἀπὸ τοὺς Μεσσηνίους ἔλαβον χρησμὸν ἀπὸ τῶν μαντιῶν τῶν Δελφῶν, ὅπως αἰτήσωσι στρατηγὸν παρὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἄλλ' οὗτοι πρὸς ἐμπαιγμὸν ἔπεμψαν οὐχὶ τὸν ἄριστον, ἀλλὰ τὸν χειρίστον, ὡς ἐνόμιζον, δηλ. τὸν Τυρταῖον τὸν χωλὸν κατὰ τὸν ἑτερον πόδα. Ἄλλ' οὗτος ποιητὴς καὶ μουσικὸς ὢν διὰ τῶν πατριωτικῶν αὐτοῦ ᾠμάτων ἀνεπτέρωσε τὸ κατασπεπτικὸς τῶν Σπαρτιατῶν φρόνημα καὶ ἀνέδειξεν οὗτους νικητὰς. Οἱ κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἀειμνήστου Σπ. Τρικούπη στίχοι ἐνὸς ἄλλου πατριωτικοῦ ᾠσματος τοῦ Τυρταίου ἐπιβεβαιοῦσι τὰ λεγόμενα.

*Τί τιμὴ 'ς τὸ παλληκάρι ὅταν πρῶτο 'ς τὴν φωτιά
σκοτωθῇ γὰρ τὴν πατρίδα μετὰ τὴν σάθα 'ς τὴν δεξιά.
Πόσον λυπηρὸν 'ν' ἀφήσῃ τὴν πατρίδα τὴν γλυκερά
τὰ καλὰ τὸν τὰ χωράφια καὶ νὰ ζῇ μετὰ διακονά.*

*Εἰς τὴν μάχην ὡς χρυσοῦμεν ὅλοι μ' ἄφοβη καρδιά,
ὁ καθένας ὡς πεθάνῃ γὰρ πατρίδα γὰρ παιδιά.
Στὴ φωτιά, παλληκαῖδες, γενῇ' ὅλοι ἓνα κορμί,
'ς τὴν φωτιά, μὴ τροπιασθῇτε 'σάν γυνάδες, σάν δειλοί!*

Τὰ ἐμβατήρια τοῦ Τυρταίου εἶχον ποιηθῇ ἐν ἀναπαυστικῷ μέτρῳ καὶ ἐν δωρικῇ διαλέκτῳ. Ἦδον δὲ αὐτὰ πρὸς αὐτὸν οὐ μόνον οἱ παῖδες τῶν Λακωνίων, ἀλλὰ καὶ οἱ μαχηταὶ κατὰ τὰς ἐνάρξεις τῶν μαχῶν. Χαίρομεν δὲ πολὺ, διότι καὶ οἱ παῖδες τῶν Κυπρίων, χάρις εἰς τοὺς Τυρταίους διδασκάλους αὐτῶν, μορφώνονται διὰ τοιούτων ἑλληνοπρεπεστάτων ᾠμάτων.

41. Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ (LE DÉSIR), ΒΑΛΣ

42. ΟΥΓΓΡΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ (UNNGARISCHER TANZ)

43. Η ΛΕΥΚΗ ΚΥΡΙΑ (LA DAME BLANCHE)

Ἐκ τῶν τεμαχίων τούτων ὁ μὲν 41ος εἶνε ὁ 3ος ἀριθμὸς τοῦ ὠραίου Βάλς τῆς Κερκυραίας μουσουργοῦ **Σωσάννης Ν. Κλάδου**, περὶ ἧς σχετικὰς πληροφορίας ἴδε Β' Τεύχος, σελ. 60 τοῦ Περιοδικοῦ.

Ὁ 42ος εἶνε γλυκύτατος οὐγγρικὸς χορὸς, διασκευασθεὶς διὰ κλειδοκύμβαλον ὑπὸ τοῦ Rich. Thiele. Ἐκ λαϊ-

κῆς ἐμπνεύσεως ὁρμώμενος ὁ χορὸς οὗτος ἐνέχει ὀνειρώδη τινα μελαγχολίαν.

Ὁ δὲ 43ος, ἔργον τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Ferd. Carulli, εἶνε τὸ πρῶτον τεμάχιον, τὸ ὁποῖον διὰ τοὺς καθαριστὰς ἰδιαίτερος δημοσιεύομεν. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι αἱ λεπταὶ καὶ εὐπαθεῖς μελωδικαὶ αὐτοῦ γραμμαὶ θὰ ἐκτιμηθῶσι δεόντως παρ' αὐτῶν.

44. EBITZ ΠΙΣΡΕΒΗ

Τὸ μουσούργημα τοῦτο, συντεθὲν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου Βαγιαζήτ τοῦ Β' (1481—1512), παρεδόθη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν ὑπὸ τοῦ συνδρομητοῦ τῆς «Μουσικῆς» κ. Ἀκρ. Ἀδάμ, ὅστις ἀντέγραψεν αὐτὸ παρὰ διαπρεποῦς Τούρκου μουσικολόγου, κατέχοντος τὸ πρωτότυπον χειρόγραφον. Τὸ μουσούργημα ἀρκετὰ μακρὸν περιλαμβάνει 4 στροφάς, αἱ ὁποῖαι τουρκιστὶ καλοῦνται *Οἴκοι*. Ὁ τέταρτος λοιπὸν Οἶκος, ὃν δημοσιεύομεν εἰς ἀμφοτέρως τὰς παρασημαντικὰς, γεγραμμένος κατὰ τὸν *Πλάγιον τοῦ Α'* (Mimoge) καὶ τὸν χρωματικὸν *Πλάγιον τοῦ Β'*, εἶνε συντεθειμένος ἐπίτηδες δι' ἀνατολικά μουσικὰ ὄργανα. Ὁ μελωδικὸς χαρακτήρ τοῦ μουσουργήματος εὐθὺς ἀμέσως προδίδει ὅτι τοῦτο τυγχάνει γέννημα καὶ θρέμμα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς. Παρομοιάζει δὲ κατὰ πολὺ καὶ εἰς τὰ ᾠσματα τῆς συναυλίας τῶν Γενιτσάρων, περὶ ἧς διὸ μακρὼν ἐγράφησαν τὰ δέοντα ἐν τῷ Γ' Τεύχει τοῦ Περιοδικοῦ.

ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

ΤΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ

Γ'

3. Ἡ νεωτέρα ἐκκλησιαστικὴ παρασημαντική.

Ἀλλὰ τὸ εὐφυὲς καὶ πλούσιον παρασημαντικῆς σύστημα τῶν Βυζαντινῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἄλωσιν τῆς βασιλείδος τῶν πόλεων (1453) περιήλθε βαθμυρδὸν εἰς κατάπτωσιν. Ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ, ἀναπόσπαστον ἀνέκαθεν ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ ἐθνικοῦ βίου, συνανυψώθη καὶ συνεταπεινώθη πάντοτε μετ' αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ λοιπὸν σύμπαν τὸ ἑλληνικὸν μετὰ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρήκμασεν ἐν ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστήμαις δὲν ἦτο δυνατόν καὶ ἡ ἀχώριστος τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς θεία τέχνη νὰ μένῃ ἀμέτοχος τῶν παθημάτων αὐτοῦ. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἡ θεία ψαλμωδία μετὰ τῆς πλουσίας καὶ ἐντέχνου αὐτῆς γραφικῆς περιβολῆς περιήλθεν εἰς μεγίστην παρακμήν. Ἡ βασιλεὺς τέχνη κατέστη τοῦτ' αὐτὸ θεραπείαν ἀσθένειας. Πρὸς τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἡδύφω- νος ἀγγελικὴ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη-

σίας μελωδία, ἢ δι' 600 περίπου φωνῶν ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς Ἀγίας Σοφίας ἀντηχοῦσα καὶ ἠλεκτρίζουσα τοὺς πιστοὺς; . . .

Καὶ ἡ μουσικὴ λοιπὸν, συμμετέχουσα τῆς πανελληνίου λύπης καὶ παρακμῆς ὑπὸ ἔποψιν θεωρίας καὶ πράξεως ὥς καὶ ἐξωτερικῆς γραφικῆς περιβολῆς κατέστη σχεδὸν ἀγνώριστος. Κατὰ τὸν ΙΗ' καὶ ΙΘ' ἰδίως αἰῶνα ἡ γνῶσις τῆς βυζαντινῆς παρασημαντικῆς εἶχε καταστῆθαι δυσνόητος, τὰ πολυάριθμα δὲ ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα διεδίδοντο μᾶλλον διὰ τῆς **φωνητικῆς παραδόσεως**, ὥς τὰ δημοτικὰ ἄσματα, παρὰ διὰ τῆς **μουσικῆς γραφῆς**. Εἶνε ἀληθές ὅτι ἀνεφάνησαν φτωεῖοι τινες μουσικοὶ ἀστέρες κατὰ τοὺς βαρεῖς καὶ σκοτεινοὺς τούτους χρόνους. Ἀλλ' εἰς καταπεπτωκότα ἔθνη ἡ προγονικὴ μουσικὴ αἵγλη ἄνευ μακροχρονίων θυσιῶν καὶ ἄνευ ἐνδελεχῶν κόπων δὲν ἐπανέρχεται καὶ δὲν ἐπανιδρύεται εὐκόλως.

★

Κατὰ τοὺς χρόνους λοιπὸν τούτους τοῦ μουσικοῦ σκότους καὶ τῆς μουσικῆς ἀμαθείας ἐνεφανίσθησαν τῷ 1815, ὥς ἀπὸ μηχανῆς θεοί, οἱ τρεῖς μουσικοδιδάσκαλοι τοῦ ἐν χρήσει νῦν ἐκκλησιαστικοῦ γραφικοῦ συστήματος, ὁ ἐκ Μαδύτου ὀρμώμενος **Χρῦσανθος** Μητροπολίτης Προύσης, ὁ πρωτοψάλτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας **Γρηγόριος** καὶ ὁ ἐκ τῆς νήσου Χάλκης Μ. Χαρτοφύλαξ **Χουρμούσιος**. Οἱ διδάσκαλοι οὗτοι πάντα τὰ ἐκ παραδόσεως καὶ γραφῆς γνωστὰς αὐτοῖς ἐκκλησιαστικὰς μελωδίας μετέγραψαν διὰ τοῦ νέου αὐτῶν γραφικοῦ συστήματος, αἱ ὁποῖαι παρ' ἡμῖν νῦν ψάλλονται. Κατὰ τὴν μουσικὴν ταύτην μεταπολίτευσιν, ἥτοι τὴν μεταγραφὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν μελωδιῶν, ἐν ὅσῳ ἡ παλαιὰ βυζαντινὴ γραφὴ παραμένει ἡμῖν ἀγνωστος, δὲν δυνάμεθα βεβαίως ἐπιστημονικῶς νὰ δυσχυρισθῶμεν, ὅτι ἡ παλαιὰ ἱερὰ ψαλμωδία περιῆλθεν εἰς ἡμᾶς κατὰ πάντα ἀκεραία καὶ ἀλώδης. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φωνητικὴ παράδοσις σφίζεται παρ' ἡμῖν λίαν ἰσχυρὰ καὶ ἐνιαία καὶ λίαν πιστὴ, διὰ τοῦτο μετὰ τινος βεβαιότητος δυνάμεθα νὰ δυσχυρισθῶμεν, ὅτι ἡ νῦν ἱερὰ ἡμῶν ψαλμωδία δὲν ἀπέχει οὐσιωδῶς τῆς παλαιᾶς. Διότι πῶς ἄλλως τὴν ταυτότητα τῶν ἐκκλησιαστικῶν μελωδιῶν διαφόρων ἑλληνικῶν χωρῶν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν, ἂν μὴ παραδεχθῶμεν τὴν παρὰ τῷ πανελληνίῳ ταυτότητα τῆς μουσικῆς παραδόσεως; Ἡ ταυτότης τοῦλάχιστον τῶν **συντόμων** λεγομένων ἐκκλησιαστικῶν μελωδιῶν τυγχάνει ἀδιαφιλονίκητος. Ὡς λάθωμεν π. χ. ὑπ' ὅψει τὰ κοινότατα ἐκκλησια-

στικὰ τροπάρια «**Τῇ ὑπερμάχῳ**», «**Χριστὸς Ἀνέστη**», «**Ἡ παρθένος σήμερον**», «**Ἀνοίξω τὸ στόμα μου**» κτλ. Τὰ τροπάρια ταῦτα καὶ παρὰ γερόντων ἡλικίας ἄνω τῶν 80-100 ἐτῶν ἐψάλλοντο καὶ ψάλλονται ὁμοιστρόπως καὶ ὁμοιοφθόγγως κατὰ τὰ τῆς ὑπὸ τῶν τριῶν διδασκάλων παρασημαντικῆς σφζόμενα. Καὶ ἐν τούτοις πρὸ 100 καὶ 150 ἐτῶν τὸ νῦν γραφικὸν σύστημα δὲν ὑφίστατο. Τὸ παράδειγμα τοῦτο δὲν εἶνε ἐνδειξίς τῆς πιστότητος τῆς **φωνητικῆς παραδόσεως** τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων; Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν παραλείπομεν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἐξηγήσις καὶ ἡ ἐρμηνεία τῶν σφζομένων χειρογράφων τῆς γνησίας βυζαντινῆς παρασημαντικῆς θὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν **νικῶσαν ψῆφον**.

★

Τὸ νέον γραφικὸν σύστημα τῶν 3 διδασκάλων ἐνυπάρχει ὅλον ἐν τῷ «**Μεγάλῳ θεωρητικῷ τῆς Μουσικῆς**», τὸ ὁποῖον συνεγράφη μὲν ὑπὸ τοῦ Χρυσάνθου ἐξεδόθη ὅμως ἐν Ταργέστη τῷ 1832 ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Παναγιώτου Γ. Πελοπίδου.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἔχει 10 χαρακτῆρας διὰ τὴν ποσότητα, ὧν 6 ἀνιόντες (Ἰσον, Ὀλίγον, Πεταστή, Κεντήματα, Κέντημα, Ὑψηλὴ) καὶ 4 κατιόντες (Ἀπόστροφος, Ἐλαφρόν, Ὑπορροή, Χαμηλὴ). Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι ἀπλῶς καὶ συνθέτως γραφόμενοι παριστῶσι πάσας τὰς θέσεις τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων μουσικῶν φθόγγων. Οἱ ἑπτὰ δὲ φθόγγοι τῆς μουσικῆς παριστάνονται διὰ τῶν ἐπτὰ πρώτων γραμμάτων τοῦ Ἀλφαβήτου ὡς ἐξῆς:

πΑ, Βου, Γα, Δι, κΕ, Ζω, νΗ.

Χρονικὰ σημεῖα μεταχειρίζεται τέσσαρα τάδε: τὸ **ἀργόν**, τὸ **γοργόν**, τὴν **ἀπλὴν** καὶ τὸ **κλάσμα**. Σημεῖα δὲ τοῦ ποιοῦ, **ἄχρονοι ὑποστάσεις** ὀνομαζόμενα, τὰ ἐξῆς ἑπτὰ: **Βαρεῖα**, **Ὀμαλόν**, **Ἀντικένωμα**, **Ψηφιστόν**, **Ἐτερον**, **Σταυρὸς** καὶ **Ἐνδέφωνον**. Ὅτι δ' **Ἡχοι** μὲ τὰ διάφορα διαστήματα τῶν τριῶν τῆς μουσικῆς Γενῶν καὶ μὲ τὰς διαφόρους τονικὰς βάσεις περιλαμβάνουσιν ἅπασαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ψαλμωδίαν. Ὅρισμένα δὲ διατονικὰ καὶ χρωματικὰ **μαρτυρεῖται**, ἐπέχουσιν τὸν τόπον τῶν **κλειδῶν** τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς, δίδουσι τὴν ὀνομασίαν εἰς τοὺς φθόγγους καὶ ὀρίζουσι καὶ τὰ γένη τῶν ἁσμάτων. Τὸ σύστημα τοῦτο, πενιχρότερον καὶ ἀτελέστερον ἂν τῆς βυζαντινῆς παρασημαντικῆς καὶ τῆς ἀλφαθητικῆς τῶν ἀρχαίων, ἔχει μεγάλην ἀστάθειαν καὶ ἀοριστίαν εἰς τοὺς χαρακτῆρας, οἱ

ὅποιοι μετέρχονται οὕτω ὅλους τοὺς φθόγγους τῆς μουσικῆς. Τὸ "Ἰσον π. χ. γίνεται καὶ πα, καὶ βου καὶ γα, δι, κε, ζω, νη. Τὰ αὐτὰ συμβαίνουν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους χαρακτήρας. « Ἄν ποτε, κατὰ περίστασιν, συνέπιπτε μικρά τις παραδρομὴ ἢ παραφωνία, γράφει ὁ μαθητὴς τῶν τριῶν ἐφευρετῶν Γεώργιος ὁ Λέσβιος, ἄλλος θεραπείας τρόπος δὲν ὑπῆρχεν, εἰ μὴ τὸ νὰ ὀπισθοδρομήσωμεν ἐπαναλαμβάνοντες τὴν αὐτὴν πάλιν περίοδον καὶ ζητοῦντες νὰ εὕρωμεν μαρτυρίαν διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ λύσωμεν τὴν ἀπορίαν ἡμῶν. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο συνέβαινε πολλάκις οὐχὶ μόνον εἰς μαθητὰς ἀδυνάτους, ἀλλὰ καὶ εἰς διδασκάλους, καὶ δὲν διστάζω νὰ εἶπω ὅτι συνέβαινε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἐφευρέτας τῆς νέας Μεθόδου. Ταῦτα δὲ πάντα προήρχοντο ἀπὸ τὸν ἀνίσχυρον, ἀπὸ τὸν ἀόριστον, ἀπὸ τὸν ἄστατον καὶ συγκεχυμένον διοργανισμὸν τῆς τοιαύτης γραφῆς. » (*Ἴδε «Θεωρητικὸν Λεσβίου συστήματος» τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1840 σελ. ια' καὶ ἐφεξῆς).

Οὕτω, ἀτελοῦς οὔσης τῆς νῦν ἐν χρήσει ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς, οὐδόλως ἄπορον, ἂν καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ψαλμωδία βαίνει λίαν βραδέως πρὸς τὴν τεχνικὴν αὐτῆς ἀποκατάστασιν. Εἰρήσθω δὲ πρὸς τοῦτοις ὅτι ἡ νῦν ἐκκλησιαστικὴ γραφὴ εἶνε προσιτὴ μόνον εἰς τὴν φωνητικὴν μουσικὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ὀργανικὴν. Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἡ ἐν χρήσει νῦν ἐκκλησιαστικὴ παρασημαντικὴ ἰὲν ἀνταποκρίνεται εἰς ἀπάσας τὰς μουσικὰς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀνάγκας.

ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΙΚΟΣ

Ο ΜΠΕΤΧΟΒΕΝ ΚΑΙ Η ΧΑΡΑ

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν σελ. 74).

Ἡ πλημμυροῦσα ἀπὸ στοργὴν καρδίαν του, διψασμένη ἀπὸ τὴν ἀνάγκην νὰ προσκολληθῇ εἰς ἓν ὄν, εὕρισκει τροφήν, ἀφοσιωμένη εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ του. Ἀλλ' ἡ πρὸς αὐτὸν τρυφερότης του τὴ παρασκειάζει νέας πικρίας. Ἡ ἀχαριστία, ἡ ἀναξιοσύνη τοῦ ἀνεψιοῦ του καταξέσχίζει τὰ σπλάγχνα του καὶ καταφέρει τὸν τελευταῖον κτύπον εἰς τὴν ἀναλάμπουσαν καὶ πάλιν ἐλπίδα του πρὸς τὴν ζωὴν. Μὲ τὴν καρδίαν αἰμάσσουσιν ἀπὸ τὴν νέαν αὐτὴν ἀπογοήτευσιν, κατατρυχόμενος ἀπὸ τὰς σωματικὰς βασάνους, καταβεβλημένος ἀπὸ τὸν διηνεγῆ

περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἀποθνήσκει ἐπὶ τέλους ἐν ἡλικίᾳ 57 ἐτῶν, μόνος, ἔρημος, ἐν μέσῳ ξένων.

Καὶ ὁ ἄθρωπος αὐτός, ὁ συντετριμμένος ἀπὸ τὴν δυστυχίαν, ὁ καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς θριάμβους ποτιζόμενος, στεφανώνει τὸ ὅλον ἔργον του μὲ ἓνα θεσπέσιον Ὕμνον πρὸς τὴν Χαράν. Τὴν χαρὰν τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν ἐδοκίμασε, δημιουργεῖ αὐτὸς μόνος, ἀντλῶν στοιχεῖα ἀπὸ τὴν βαθεῖαν πρὸς τὸν οὐράνιον Δημιουργὸν πίστιν του καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν, τὴν ὁποίαν ἐπλάσεν ἐκεῖνος. Ἡ φύσις, τὴν ὁποίαν ὑπερμέτρως ἠγάπησεν ἡ ἀπαλὴ καρδίαν τοῦ Μπετχόβεν, μόνη ἐκεῖνη τῇ ἔμεινε πιστὴ πάντοτε, μόνη ἐκεῖνη ὑπῆρξε μέχρι τέλους τοῦ βίου του ἡ ἔμπιστος φίλη του, γλυκεῖα καὶ παρήγορος. Ἐκεῖ ἡ ψυχὴ του μετηραιοῦτο πρὸς τὸν Πλάστην, συμμετεῖχε τοῦ μεγαλείου του καὶ ἐπλάττεν ἐμπνευσμένη τὰ ὠραιώτερα τῶν ἔργων του. Ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν, μόνος, ὑπὸ τὰ φυλλώματα, περικυκλωμένος ἀπὸ τὸν μυστηριώδη ψιθυρὸν τῶν δένδρων, μὲ τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῇ, μὲ τὸ βλέμμα ἀπαστρέπτον ὑπὸ ἐνδομύχου ὑπερφυσικῆς λάμπει, προσηλωμένος εἰς τὸ ἄπειρον, διέδλεπε τὴν ὀπτασίαν μᾶς ζωῆς, μεστῆς ἐλπίδων χρυσῶν. Ἐκεῖ ἐπανέζη εἰς τὸ παρελθόν, ἀνεπόλει τὰ παιδικὰ του ἔτη φωτιζόμενα ὑπὸ τῆς λατρευτῆς μορφῆς τῆς μητρὸς του· ἐλησμονεῖ τὸ μεστὸν ἀπογοητεύσεων παρόν· ἐσκίρτα πλήρως πόθου πρὸς τὸ μέλλον, εὐελπὺς, χαρωπός. Ἐκεῖ ἐσφυρηλάτισε τὸν Ὕμνον του πρὸς τὴν Χαράν καὶ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, μεγαλοπρεπὲς καὶ ἀθάνατον μνημεῖον.

Ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ψάλλῃ τὴν χαρὰν παρηκολούθει αὐτὸν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ βίου του, ἀλλ' ὁ Μπετχόβεν, πιεζόμενος ὑπὸ τῶν θλίψεων, ἀνέβαλλε πάντοτε τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς εἰς εὐθετότερον καιρὸν. Καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Ἐννάτην Συμφωνίαν ἀμφιταλαντεύετο μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς. Ὅταν ἐπὶ τέλους ἀπεφάσισεν, ἦτο ὑπὸ τὸ κράτος θείας ἀληθῶς ἐμπνεύσεως. Δὲν εἶχε ποτὲ αἰσθανθῇ τὸ θάλλπος τῆς χαρᾶς, ὁ περὶ δακρυὸς ψάλτης αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐφαντάσθη καὶ τὴν ἐπλάσε τόσο μεγάλην.

Ὁ Ὕμνος οὗτος εἶνε ἡ κραυγὴ τῆς ψυχῆς του, εἶνε ἡ κραυγὴ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, τεινοῦσης πρὸς τὴν Χαράν τὰς χεῖρας.

Ἡ Χαρά εἰς τὴν ἀχαλίνωτον φαντασίαν του προβάλλει ὡς θεότης περιβαλλομένη φωτοστέφανον ἀκτινοδόλον, τοῦ ὁποῦ ἡ αἴγλη φωτίζει ὅλην τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα. Καὶ ὁ Ὕμνος αὐτός, μύχιος κραυγὴ τῆς εὐγνωμοσύνης του πρὸς τὸν Θεὸν δι' εὐερ-

γένημα τοῦ ὁποίου δὲν ἀπῆλκυσε ποτέ, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἡ προσδοκία ἀνύψωσε πάντοτε τὸ ἠθικόν του ἐν τῇ συμφορᾷ, ἀποτελεῖ ὑπάτην πάλην κατὰ τῆς ιδίας του μοίρας.

Τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς ἐμπνεύσεώς του ἐκπέμπει λαμπρὰν φλόγα, θερμαίνουσιν τὴν μαραμμένην ὑπαρξίν καὶ ἐν ᾗ ἡ ψυχὴ του σφαδάζει ἐν τῇ ὁδῷ, ὁ νοῦς ἀναδεικνύει αὐτὸν νικητὴν κατὰ τῆς σκληρᾶς εἰμαρμένης, κατὰ τοῦ παραγνωρίσαντος αὐτὴν κόσμου. Τὸ αὖλον δαιμόνιον τῆς τέχνης, μετὰ πάλην ὑπεράνθρωπον ἐξέρχεται νικηφόρον κατὰ τῆς ὕλης. Καὶ ὁ Μπετχόθεν παραμένει ἀθάνατος.

KORINNA A. ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΤΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ "Η ΑΡΜΕΝΙΣ,"

ΤΟΥ
Ε. CHIZAT

*Ο ἐν Παρισίοις διαμένων γάλλος μουσουργὸς κ. Emile Chizat, οὗ τὰ πολλαπλὰ μουσικὰ ἔργα ἀποπνέουσιν ἰδιόζουσαν γαλατικὴν καλλιθεσίαν, μέλλων μετὰ τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένης σφαγᾶς τῶν Ἀρμενίων νὰ μελοποιήσῃ πρωτότυπον ἁρμενικῆς ὑποθέσεως μελόδραμα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «*ἡ Ἀρμενίς*», ἀπετάθη πρὸς ἡμᾶς ζητῶν πληροφορίας τινας περὶ τῆς ἁρμενικῆς μουσικῆς καὶ περὶ τῶν ἁρμενικῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων μετὰ τινων ἡθῶν καὶ ἐθίμων αὐτῶν. Ἐκ τῆς μετὰ τοῦ γάλλου μουσουργοῦ ἀλληλογραφίας ἡμῶν δημοσιεύομεν καὶ τὰς ἐπομένους περικοπὰς αἱ ὁποῖαι, διὰ τὸν γενικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, πεποιθήμεν, ὅτι θ' ἀνγκυρωθῶσι μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Φίλε συνάδελφε,

Ἐλαβον τὴν ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου ἐπιστολήν σας, δι' ἧς κατῴρθωσα νὰ λάβω ἀμυδράν τινα ἰδέαν περὶ τῆς «*Ἀρμενίδος*» σας. Μὴ κωλυόμενος σπουδαίως ὑπὸ πραγματικῶν ἱστορικῶν γεγονότων, θὰ κατορθώσητε βεβαίως διὰ τῆς γονίμου φαντασίας σας πολλὰ πράγματα νὰ μεταπλάσσητε, παράγοντες οὕτω πρωτότυπον ἔργον ὑπὸ τῆς ποιητικῆς καὶ μουσικῆς ἀποψίν.....

Κατὰ τοὺς πρὸ Χριστοῦ ἰδίᾳ χρόνους διεκρίθησαν (οἱ Ἀρμένιοι) διὰ τὸν πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἔρωτά των. Μάλιστα δὲ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀσίας ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ διαδόσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τοσοῦτον ἐκ τούτου ἐπωφελήθησαν οὗτοι, ὥστε ὑπάρχουσι καὶ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι, δι' ὧν δηλὸν γίνεται, ὅτι καὶ

Βασιλεῖς Ἀρμενίων, ἐποίουν δράματα ἑλληνιστὶ καὶ ἐμελοποιοῦν μιμούμενοι τοῦ ἑλληνικοῦ μουσικοῦ ὅφους.....

Τὸ μελόδραμά σας, ἐκτὸς τοῦ ποιητικοῦ μέρους, δύναται καὶ εἰς τὸ μουσικόν ν' ἀποβῇ λίαν πρωτότυπον, ὅταν περιλάβῃ καὶ πολλὰ περιέργα τεμάχια ἐκ τῆς ἁρμενικῆς μουσικῆς. Καὶ ἡ ἀνατολικὴ μουσική, ὅταν περιβάλληται μὲ τὰ ἀδιαφιλονέικητα τῆς πολυφωνίας πλεονεκτήματα, δύναται ν' ἀποβῇ πολλοῦ λόγου ἄξια. Ἡ εὐρωπαϊκὴ μουσικὴ τοσοῦτον ἔχει προσδεύσει, εἰς τοιαύτην ἔχει περιέλθει τελειότητα, ὥστε δὲν διστάζω νὰ εἴπω, ὅτι εἶνε δύσκολον πλεόν, χωρὶς νὰ μιμηθῇ τις ἄλλους προγενεστέρους, νὰ γράψῃ ἄξιόν τι λόγου ἔργον. Ἄν γεννηθῇ τις Wagner, Gounod ἢ Verdi δύναται ἀκόμη ν' ἀφήσῃ ἔχνη τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μουσικῆς διαβάσεώς του.

Ὅθεν ἀνάγκη οἱ ἐν τῇ Δύσει μουσικοὶ νὰ στρέψωσι τὰ βλέμματα αὐτῶν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν, παρ' ἧς ἔλαβον τὸ πρῶτον τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν. Ἡ Ἀνατολὴ ἔχει μέγαν ἀκατέργαστον μουσικὸν πλοῦτον. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ μουσική, ἕνεκα τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῆς τέχνης αὐτῆς, δύναται μεγάλως νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ ἀκατεργάστου καὶ ἀνεκμεταλλεύτου τούτου μουσικοῦ πλούτου.

Διὸ ἐπικροτῶ, φίλε συνάδελφε, πολὺ τὸν σκοπὸν τοῦ ἔργου σας, διότι θεωρῶ τὴν ἰδέαν σας μίαν πολὺ καλὴν ἀρχὴν διὰ τὴν πρόοδον τῆς μουσικῆς τέχνης. Ἐγὼ ἀτομικῶς εὐχαρίστως καὶ προθύμως θὰ προσφέρω τὴν συνδρομήν μου ἐπὶ τοῦ παρόντος σας στέλλω μόνον 3 ἁρμενικὰς μελωδίας ἄνευ ἁρμονικῆς συνοδείας. Ὑμεῖς συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν σας δίδετε εἰς αὐτάς καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ἁρμονικὴν περιβολήν. Θὰ προσπαθῶ νὰ σχετισθῶ μετὰ Ἀρμενίων ἐνταῦθα διὰ νὰ σας ἀποστείλω καὶ ἄλλας μελωδίας.....

Ὅσον δὲ διὰ τὴν Συλλογὴν μου τῶν «*Ἑλληνικῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων*» σας εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν πρὸς τοὺς κ.κ. ἐκδότας σας εὐμενὴ σύστασιν. Ἄν λάβω ὀριστικὴν τινα ἀπόφασιν θὰ ἐνοχλήσω πάλιν ὑμᾶς τε καὶ τοὺς κυρίους ἐκδότας σας, οἱ ὁποῖοι ἔσχον τὴν εὐγενὴ καλωσύνην καὶ τὴν προθυμίαν διὰ νὰ παρᾶσχωσι πᾶσαν δυνατὴν εὐκολίαν διὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς Συλλογῆς μου¹.

1) Νομίζω ὅτι τὰ ἐθνικὰ δημοτικὰ ᾠσματα ἂν ἐξεδίδοντο καὶ διαπνέη ἑλληνικῇ θὰ προσέδιδον πλεονα ἐθνικὴν τιμὴν δὲν ἀπεδέχθη ἄμέσως τὴν γενομένην πρὸς με εὐγενὴ πρό-

Μ' ἐρωτᾶτε τί φρονῶ διὰ τὸν Ὑμνον τοῦ Ἀπόλλωνος». Ὑπὸ μουσικὴν ἐποψιν δὲν εἶνε βεδαιῶς ἐσχόν τι ἀριστοῦργημα, διότι τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐμελοποιήθη (278 π. Χ.) ἦτο ἔτος κατὰπτώσεως καὶ παρακμῆς διὰ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην. Ἡ λαμπρὰ ἐποχὴ τοῦ Περικλέους εἶχε παρέλθει. Ἄν ὅμως διεσώζοντο τὰ μέρη καὶ τῆς ὀργανικῆς μουσικῆς τοῦ Ὑμνου, πέποιθα ὅτι ἄλλως θὰ ἐσκεπτόμεθα, ἔνεκα τῆς διαφόρου μουσικῆς ἐντυπώσεως.

Μετὰ βαθείας ὑπολήψεως καὶ τιμῆς
Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁ «Οιδίπους Τύραννος» ἐν Ἀγγλίᾳ. — Ἡ «Ἀἶδ» τοῦ Βέρδη ὑπὸ τὰς Πυραμίδας. — Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁπερέττα ἐν Βουλγαρίᾳ. — Ἡ «Ρώμη» τοῦ Μασσενὲ καὶ ὁ Ἑλλην ποιητῆς Παρῶδης. — Ἡ «Ἡλέκτρα» τοῦ Σοφοκλέους ἐν Παρισίοις καὶ ὁ Δούγκαν. — Τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ δράματα ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ὁ Ettore Romagnoli. — Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁπερέττα καὶ οἱ Ρωμῶνοι.

Ἀγγλία. — Ἐξακολουθεῖ διδασκόμενος ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ μεγίστου τῶν θεάτρων τοῦ Λονδίνου «Κόβεντ Γάρδεν» ὁ «Οιδίπους Τύραννος» τοῦ Σοφοκλέους κατὰ τὴν μετάφρασιν ἐνὸς τῶν ἀρίστων Ἀγγλων ἑλληνιστῶν, τοῦ κ. Gilbert Murray. Οἱ ὑποκριταὶ παρουσιάζονται ἐνδεδυμένοι οὐχὶ κατὰ τὸν συρμὸν τῶν κλασσικῶν χρόνων, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐνδύματα καὶ κοσμήματα ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, τοῦδε δὲ διότι ὁ θιασάρχης τοῦ διδάσκοντος τὴν ἐν λόγῳ τραγωδίᾳ θιάσου διατείνεται, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτῆς ἀνάγεται εἰς χρόνους προγενεστέρους τῶν κλασσικῶν. Ἐνεκα τούτου προεκλήθη μεγάλη συζητήσις εἰς τοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τῆς Ἀγγλίας, ὧν ἀπηχήσεις ἐνεφάνησαν καὶ εἰς τὸν ἀγγλικὸν τύπον.

Πολλοὶ Παρισινοὶ ἀρχαιοφίλοι καὶ ἐρασταὶ τῆς καλλιτεχνίας μετέβησαν εἰς τὸ Λονδίνον καὶ ἤκουσαν τὴν τραγωδίαν. Αἱ Γαλλικαὶ ὅμως ἐφημερίδες ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Μοινὲ Σουλλὺ κατέχει πάντοτε τὸ ρεκόρ τῆς ἐπιτυχίας εἰς τὸν Οιδίποδα.

Αἴγυπτος. — Ἡ «Ἀἶδ» τοῦ Βέρδη, ἡ ὁποία ἔχει, ὥς γνωστόν, ὑπόθεσιν καὶ μελωδίαν ἀκραιφνῶς αἰγυπτιακὰς, παρεστάθη ὑπὸ εἰδικῆς ἐταιρείας ὑπὸ τὰς Πυραμίδας καὶ ἐπέτυχε περισσότερον, ἢ ὅσον προσεδοκάτο. Τὸ προχεῖρος κατασκευασθὲν ἐκεῖ θεάτρον ἦτο πλήρες καλοῦ καὶ

τασιν τῶν γάλλων ἐκδοτῶν. Εὐτυχῶς δὲ ἀμέσως μετὰ ἐν ἔτος ἡ ἐπιθυμία μου ἐξεπληρώθη διὰ τῆς γενναίας χορηγίας τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου Μαρσάλῃ, οὗ ὅμως ὁ θάνατος ἀπεσπέρησεν ἡμᾶς τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ Β' τόμου τῆς Συλλογῆς, περιλαμβανούσης εἰσέτι ἄνω τῶν 250 νέων δημοτικῶν ᾠμάτων. Θὰ εὐρεθῇ ἄρα γε νέος τις ἑλλην Μακρήνας διὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν θελκτικῶν καὶ πρωτοτύπων μουσικῶν προδόντων τοῦ ἡμετέρου ἑλληνικοῦ λαοῦ;

(Σημειώσεις νεοτέρου).

ἐκλεκτοῦ κόσμου καὶ κατὰ τὰς δύο διδασκαλίας. Ὑπελογίζετο δ' ὅτι ὁ μεταβάς εἰς τὰς Πυραμίδας κόσμος ὑπερέβη κατὰ τὸν ἀριθμὸν τὰς ὀκτὼ χιλιάδας. Ἐνεκα δὲ τῶν αὐστηρῶν προφυλακτικῶν μέτρων, ἅτινα ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις, οὐδὲν τὸ λυπηρὸν καὶ δυσάρεστον συνέβη. Ἡ ἐταιρεία θὰ ἐπαναλάβῃ, ὥς λέγεται, τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀίδας.

Βουλγαρία. — Ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Παπαϊωάννου Ἑλληνικὴ Ὁπερέττα, ἀπαρτιζομένη ἐκ 30 προσώπων, ἤρξατο τῶν παραστάσεων τῆς εἰς τὸ αὐτόθι μέγα θεάτρον τῆς Σλαβικῆς Συναθροίσεως.

Ὅλαι σχεδὸν αἱ ἐφημερίδες συνιστῶσιν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πρωτεύουσῆς, ὅπως παράσχῃσι πᾶσαν δυνατὴν ὑποστήριξιν εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ὁπερέτταν, καθότι εἶνε ἡ πρώτη Ἑλληνικὴ Ὁπερέττα, ἣτις ἐπισκέπτεται τὴν Σόφίαν καὶ διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν φιλικῶν μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν σχέσεων.

Γαλλία. — Τὸ νέον μελόδραμα τοῦ Μασσενὲ «Ρώμη» παρεστάθη πρὸ ἡμερῶν μετ' ἐκτάκτου ἐπιτυχίας εἰς τὸ Μοντεκάρλο. Ἀλλ' ἐνδιαφέρει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἔργου ἔλαβεν ὁ διάσημος Γάλλος μουσουργὸς ἐκ μιᾶς τραγωδίας τοῦ Κορητὸς τὴν καταγωγὴν, Ἀλεξάνδρου Παρῶδης, ὅστις ἔμεινε σχεδὸν ἄγνωστος παρ' ἡμῖν.

Ἡ τραγωδία τοῦ Παρῶδης ἐγγράφη γαλλιστί, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἡττηθεῖσα Ρώμη». Ὁ συγγραφεὺς ἐχειρίζετο τόσον θαυμασιῶς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ὥστε, ὅταν τὸ ἔργον τὸ ἀνεβιβάσθῃ εἰς τὸ παρισινὸν θεάτρον τῆς «Γαλλικῆς Κωμωδίας», ἡ κριτικὴ ἐνόμισεν ὅτι ἐπέστρεψαν διὰ τὸ γαλλικὸν θεάτρον οἱ εὐκλεῖς τοῦ Κορηνηλίου καὶ τοῦ Ρακίνα χρόνοι.

Ἡ παράστασις τῆς «Ἡλέκτρας» τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ θιάσου Δούγκαν εἶχε δοθῇ ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ δημοτικῷ θεάτρῳ τῶν Παρισίων Chatelet. Ἡ διδασκαλία τῆς τραγωδίας ἐγένετο ἐν τῇ *πρωτοτύπῳ γλώσσῃ*, παρίσταντο δὲ ὑπερτρισχίλιοι θεαταὶ ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσῆς. Ἡ Ακαδημία τῶν ἀθανάτων, ἡ σοβαρὰ καὶ ἐπίσημος Γαλλικὴ Κωμωδία, αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ τέχναι, ἡ δημοσιογραφία ὅλα ἐπαξίως ἀντεπροσώπευοντο. Εἰς τὸ τέλος ἐκάστης πράξεως ὁ κ. Ραϋμόνδος Δούγκαν, συνοδευόμενος ὑπὸ πολυαριθμοῦ χοροῦ καὶ ὀρχήστρας, ψαλλόντων κατάλληλα ἑλληνικὰ δημοτικὰ ᾠσματα, διηρμήνευσε μὲ θαυμαστὴν ἀκρίβειαν τὴν δραματικὴν ἐξέλιξιν μὲ κινήσεις καὶ στάσεις, ἃς ἐπὶ ἔτη ἐσποῦδασεν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἑλληνικοῖς ἀγγείοις καὶ ἀγάλμασιν.

Ὅταν δὲ μετὰ τὴν παράστασιν ἐν μέσῳ τῶν χειροκροτημάτων καὶ τῶν ἐπευφημιῶν τοῦ κοινοῦ ἐπιτροπὴ ἐξ ἐγκρίτων ἑλλήνων τῆς ἑλλην. παροικίας προσέφερε ὥραιότατην ἑλληνικὴν σημαίαν τῷ κ. Δούγκαν, οὗτος γαλλιστί ἠὺχαρίστησε διὰ τῶν ἐξῆς: «Κύριοι! Ἡ σημαία αὕτη δὲν ἀντιπροσωπεύει μόνον ἐν ἔθνος, εἶνε ἡ σημαία μιᾶς ἰδέας, Μεγάλῃς Ἰδέας τοῦ Ἑλληνισμοῦ! Σύμβολον τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ!»

Ἰταλία. — Ἐν τῇ πατρίδι τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ἀγίων τεχνῶν σοβαρὰ καταβάλλεται φροντίς ὑπὲρ τῆς

ἀναβιώσεως καὶ τῆς ἐγκλιματίσεως τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν δραμάτων. Ἐγκριτος ἰταλικὴ ἐφημερίς γράφει τὰ ἑξῆς·

«Κατὰ τὰς ἐφορτάς, αἵτινες ἐτελέσθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς ἀνεξαρτησίας, εἶχε ληφθῇ ἀρχικῶς ἀπόφασις νὰ δοθῶσι καὶ παραστάσεις κλασσικῶν ἐλληνικῶν ἔργων.

Ἀνετέθη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς τὸν Ἑκτορα Ρομανιόλι ἡ μετάφρασις τῶν «Βακχῶν» καὶ τοῦ «Κύκλωπος», δύο γνωστῶν ὑπερόχων τραγωδιῶν τοῦ Εὐριπίδου. Δυστυχῶς κατὰ τὰς ἐφορτάς τῆς Ρώμης καὶ τοῦ Τουρίνου δὲν κατορθώθη νὰ δοθῶσιν ἀπὸ σκηνῆς τὰ ἐλληνικὰ ἀριστουργήματα καὶ αἱ παραστάσεις περιωρίσθησαν εἰς τὰ τετριμμένα ἔργα τῆς νεωτέρας σχολῆς.

Ἡδὴ ὁ μεταφραστὴς τῶν ἐλληνικῶν τραγωδιῶν Ρομανιόλι καὶ ὁ διεκκριμένος ἡθοιοὶδὸς Γουσταῦος Σαλβίνι, συνεταιρισθέντες ἀπεφάσισαν νὰ προβῶσιν εἰς τὸν καταρτισμὸν θιάσου διὰ τὴν παράστασιν τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ θεάτρου.

Θὰ ἀποτελεσθῇ τὸ δραματολόγιον τοῦ θιάσου ἀπὸ μίαν τραγωδίαν τοῦ Αἰσχύλου, μίαν τοῦ Σοφοκλέους, δύο τοῦ Εὐριπίδου καὶ μίαν κωμωδίαν τοῦ Ἀριστοφάνους, δηλαδὴ ἀπὸ τὰς τραγωδίας «Ἐπὶ ἐπὶ Θήβας», «Ἠλέκτραν», «Βάκχας», «Κύκλωπα» καὶ τὴν κωμδίαν «Νεφέλας».

Αἱ παραστάσεις θ' ἀρχίσωσι μετὰ τὰς «Βάκχας», τῶν ὁποίων ἡ πρώτη θὰ δοθῇ εἰς τὸ ὑπαίθριον ρωμαϊκὸν θέατρον τοῦ Φιεζόλε, τὸ σωζόμενον σχεδὸν ἀκέραιον.

Εἰς τὸ ἴδιον θέατρον καὶ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ ὁ Γουσταῦος Σαλβίνι ἐσημείωσε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος θριαμβευτικὴν ἐπιτυχίαν μετὰ τὸν «Οἰδίποδα τύραννον», τὸν ὅποιον μετέφρασεν ἐπίσης ὁ Ρομανιόλι.

Αἱ «Βάκχαι» διεσκευάσθησαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ προσαρμύζωνται μετὰ τὸ σημερινὸν θεατρικὸν περιβάλλον, διετηρήθησαν ὅμως τὰ ρυθμικὰ μέτρα τῶν χορικῶν ᾠσμάτων.

Οἱ δύο Ἴταλοι καλλιτέχνη ἐχουσι σκοπὸν νὰ δώσωσιν εἰς τὸ θέατρον τοῦ Φιεζόλε καὶ νυκτερινὴν παράστασιν τῶν «Βακχῶν» μετὰ φωτεινῶν προβολῶν.

Ἡ σκηνοθεσία ἐκάστου ἔργου καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ ἐνδυμασίαι θὰ ληφθῶσιν ἐκ τῶν ἀναπαραστάσεων, αἵτινες ἀπεικονίζονται ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων, τῶν περιωρισθέντων μέχρις ἡμῶν.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐκτὸς τοῦ «Οἰδίποδος Τυράννου», ἐδόθη εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἄλλου κλασσικοῦ ἔργου παραστάσεις, τῶν Νεφελῶν τοῦ Ἀριστοφάνους, αἱ ὁποῖαι παρεστάθησαν εἰς τὴν Πάδουαν ἀπὸ φοιτητὰς καὶ φοιτητρίδας.

Αἱ εὐγενεῖς αὗται προσπάθειαι πεποιθήμεν ὅτι θὰ στεφθῶσιν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, διότι ὁ σχὼν τὴν πρωτοβουλίαν κ. Ettore Romagnoli, καθηγῆς τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῷ γεραρῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Παδόβας, εἶνε πρώτης δυνάμεως φιλολογικὸς καὶ μουσικὸς παράγων. Διὰ τὰς μουσικοφιλολογικὰς αὐτοῦ προσπάθειας παρακολουθεῖ καὶ πᾶσαν σχετικὴν ἐλληνικὴν ἐργασίαν μετ' ἰδιαίτερου ἐνδιαφέροντος. Διὰ τὴν Συλλογὴν τῶν 260 ἑλλήνων δημοτικῶν ᾠσμάτων τοῦ ἡμετέρου διευθυντοῦ εἶχε γράψῃ πρὸ ἐτῶν ἐν τῇ «Τριμπουνᾷ» τῆς Ρώμης μαζὰν κριτικὴν μετὰ πολλῆς ὄντως νοημοσύνης καὶ ὀξυδερχείας. Διὰ μικρὰν τινα ἐσφαλμένην αὐτοῦ ἀντίληψιν ἀνταπήντησεν ὡς ἀληθὴς ἐπιστῆμων διὰ τῆς ἐπομένης αὐτοῦ ἐπιστολῆς, ἣν ἐν μεταφράσει παραθέτομεν ἐνταῦθα.

Διάσημε καὶ ἀγαπητὲ φίλε κ. Παχτίκε,

«Μυρίας εὐχαριστίας δι' ὅλας τὰς καλωσύνας. Αὐτὰ ἀναγιγνώσκουσιν ἐν ἐμοὶ τὴν τύψιν τοῦ ὅτι δὲν ἠδυνήθην ἐν τῷ ἄρθρῳ τῆς «Tribuna» νὰ θέσω εἰς τὴν ἀκριθεὶς αὐτῆς θέσιν ὅλην τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου ὑμῶν. Ἐλπίζω νὰ ἐπανορθώσω τοῦτο, καταγιγνώμενος καὶ πάλιν περὶ αὐτοῦ εἰς περιοδικόν τι, εἰς τὸ ὅποιον θὰ δυνηθῶ νὰ γράψω διὰ μακρῶν αἰσθῶν εἰς λεπτομερεστέρας μερικότητας. Ὁφείλω πρὸς τοῦτο!» νὰ σῶς εἴπω, καὶ θὰ τὸ εἴπω εἰς τὸ νέον μου ἄρθρον, ὅτι ὅσον ἀναγινώσκω τὰ ὑφ' ὑμῶν δημοσιευθέντα ἔσματα, μοὶ ἀρέσκουσι πάντοτε περισσότερον. Πότε θὰ ἐκδοθῇ ὁ Β' τόμος; Τὸν περιμένω ἀνυπομόνως.

Θὰ σῶς εἶμαι εὐγνώμων, ἂν κἄποτε μοὶ στείλῃτε σημειώσεις τιγὰς περὶ τῶν μελετῶν σας, αἱ ὁποῖαι μοὶ φαίνονται προωρισμέναι γὰρ δώσωσιν ὄψιν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος.

Δεχθῆτε τοὺς ἀσπασμούς τοῦ θυμωματοῦ καὶ φίλου σας.

Ettore Romagnoli.

Ρουμανία. — Πλέον ἢ πανηγυρικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῷ Βασιλικῷ θεάτρῳ τῆς Βραϊλας ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀπερέτας τοῦ κ. Παπαϊωάννου δοθεῖσα ὑπὲρ τῆς ὀξυφώνου δεσποινίδος Μελομένης Κολουβά τιμητικὴ ἐσπερίς. Ἡ συμπαθὴς καλλιτέχνις ἀπεθεώθη κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὑπὸ τοῦ καταπλημμυρήσαντος ἀσφυκτικῶς τὸ θέατρον ἐπιλέκτου κόσμου Ἑλλήνων καὶ ξένων, τὴν δὲ ἐπομένην ὁ ἐγγχώριος Τύπος ἀφιέρωσεν ὁλόκληρα δι' αὐτὴν ἄρθρα.

Μετὰ τὸ ἥσμα ἰδίως «Ἐγέρασα, μωρὲς παιδιὰ» ἔρραναν. τὴν συμπαθεὶ ὀξυφώνον ἐκ τῶν πλησίον θεωρεῖων μεβροχὴν φυσικῶν ἀνθέων, εἰκοσι δὲ λευκαὶ περιστρεφαὶ ριφθεῖσαι συνεπλήρωσαν τὸ ἐν τῇ σκηνῇ ὑπέροχον θέαμα.

Τέλος ὁ διευθυντὴς τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Δεσπετάρεας» ἐξέμνησεν τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα καὶ τὴν ἐλληνικὴν χώραν, προσενεγκὼν δὲ τῇ καλλιτέχνιδι περικαλλῇ ἀνθοδέσμην, ἀνέγνωσε Ρουμανιστὶ ποίημα τυπωμένον ἐπὶ μεταξωτοῦ ὑφάσματος.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

ΑΝΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ

ΕΓΧΩΡΙΑ. — Ἡ πεντηκονταετής τοῦ «Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου». — Δωρεὰ ὑπὲρ τῆς Ἑκκλ. Μουσικῆς Σχολῆς. — Ἡ συναυλία τῆς δ. Ἀλεξάνδρας Πανοπούλου. — Αἱ συναυλίαι τοῦ Συλλόγου «Ἐρμού». — Ἡ ἐπέτειος τοῦ Συλλόγου «Ἀρίωνος». — Ἡ συναυλία τῶν δεσποινίδων Χέλμη. — Ἡ ἑλληνικὴ Ὀπερέτα ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ. — Ἡ λειτουργία τῆς μουσικῆς Σχολῆς Σμύρνης. — Ἡ ἐπέτειος τοῦ Συνδέσμου τῶν ἱεροψαλτῶν. Σμύρνης. — Μία μητροπολιτικὴ ἐγκύκλιος περὶ τῆς μουσικῆς. — Τὸ ἑλληνικὸν μελόδραμα ἐν Σμύρνῃ. — Ἡ ἑλληνικὴ Ὀπερέτα ἐν Μυτιλήνῃ. — Ὁ Μουσικὸς Ὀμιλος «Ἀθρα» Μοναστηρίου.

ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ. — Ἡ ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν διάλεξις τοῦ κ. Φάχου. — Ἡ συναυλία τοῦ Ὁδεῖου Λόττενερ. — Ἡ περὶ γυναικείου τύπου παρὰ Σοφοκλεῖς διάλεξις. — Ὁ Σύλλογος ἡ «Ἐχνη» καὶ ἡ σχολὴ τῶν ἐθνικῶν ᾠσμάτων καὶ χορῶν. — Τὸ Ὁδεῖον τοῦ Βόλου. — Ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συναυλία τῆς καλλιτέχνιδος Ὁλγας Παπαδιαμαντοπούλου. — Ὁ Σαῖν Σαῖν ἐν Αἰγύπτῳ. — Μουσικὴ ἐσπερίς ἐν Λευκοσίᾳ. — Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐν τῷ Παγκρητίῳ Γυμνασίῳ. — Μουσικοφιλολογικὴ ἐσπερίς ἐν Λεμεσῷ. — Ἡ Ἀθηναίῃ μαγδολινάτα εἰς Ἀμερικὴν.

ΕΓΧΩΡΙΑ

Η ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ

Τὴν 4 τοῦ μηνὸς Μαρτίου ὁ παρ' ἡμῖν «Ἑλλ. Φιλ. Σύλλογος» ἐώρτασε πανηγυρικῶς τὴν πεντηκονταετηρίδα αὐτοῦ. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ αἵθουσα ἦτο ἀσφυκτικῶς πλήρης ἀπὸ τὸ ἄνθος τῆς παρ' ἡμῖν ὁμογενοῦς καὶ διεθνοῦς κοινωνίας. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεῖμ ὁ Γ' μεθ' ὧν τῶν Συνδικτῶν Ἀρχιερέων ἐκόσμησαν ἰδιαζόντως τὴν πρωτοφανῆ ταύτην διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴν ἐορτὴν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Αἱ ἀντιπροσωπεῖαι δὲ τῶν ξένων Πανεπιστημίων καὶ Ἀκαδημιῶν ὡς καὶ αἱ ἀποσταλεῖσαι ἐπιστημονικαὶ τῶν κορυφαίων τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης πραγματεῖαι καὶ μελέται ἐξήραν ἐν μᾶλλον τὴν θέσιν τοῦ μόνου φωτοδότου Σωματείου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς. Ἀλλ' ἡ ἀντιπροσωπεῖα τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐνεποίησεν ἰδιαίτερον ὅλως αἰσθησιν, ἦν ἐν μᾶλλον ἐξήρην ἡ σερμὴ ἅμα δὲ καὶ νευρώδης προσλαλιά τοῦ ἀπεσταλμένου αὐτοῦ καθηγητοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου, τοῦ σοφοῦ τούτου καὶ τετιμημένου τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης σκαπανέως, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡ διεθνὴς φιλολογία δικαίως ἐναβρύνετα.

Ἡ εἰσήγησις τοῦ ἐπιζώντος ἰδρυτοῦ του καὶ νῦν Σεβαστοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου Ἐξοχ. Ἀλ. Ζωηροῦ Πασᾶ μέχρι δακρύων συνεκίνησε τὸ ἀκροατήριον, διότι ἐκ τῶν ἐν πενιχρᾷ τινι αἰθούσῃ τοῦ Παρχὰ Καποῦ συσχεψων τῶν «ἐπτα» μουσοφίλων νεανίσκων ἀνέθαλε τὸ μέγα καὶ εὐκαρπον δένδρον τῆς ἐν Ἀνατολῇ φιλολογικῆς δράσεως. Ἡ καλλιπὴς δὲ καὶ συνοπτικὴ ἐκθεσις τῶν κατὰ τὸν πεντηκονταετὴ βίον τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τοῦ ὀργανοῦ καθηγητοῦ κ. Χρ. Πανταζίδου γενομένη, ὡς καὶ ὁ πλήρης ποιητικῆς ἐξάρσεως καὶ συμβολισμοῦ Πανηγυρικός τοῦ καθηγητοῦ κ. Μ. Αὐθεντοπούλου, ὁ ἐκ τοῦ μεγαλοπράγμονος τοῦ «Δεσμώτου Προμηθέως» μύθου ὀργανθῆς, ὑπῆρξαν ἀντάξια κατὰ πάντα τῆς τε ἐορτῆς ὡς καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ γεγαροῦ Συλλόγου.

Ἀλλ' ἡ πεντηκονταετὴς δρᾶσις τοῦ «Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγου» δὲν ἀποβλέπει μόνον τὴν φιλολογίαν καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἀλλὰ καὶ τὴν Μουσικὴν. Ἡ θεία τέχνη, ἀχώριστος οὖσα τῆς Φιλολογίας, ἥ, κάλλιον εἰπεῖν, ἀναπόσπαστον αὐτῆς μέρος ἀποτελοῦσα, ἐφιλοξενήθη ποικιλοτρόπως παρ' αὐτοῦ. Αἱ ἐν τῇ Ζωγραφίᾳ ἰδίως Ἀγῶνι ἐπιβραβεύσεις καὶ δημοσιεύσεις τῶν ἐθνικῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων, τῶν ζώντων τούτων τῆς προγονικῆς σοφίας καὶ τέχνης μνημείων, καὶ τῶν λαϊκῶν αὐτῶν μελωδιῶν, αἱ διάφοροι μουσικοφιλολογικαὶ αὐτοῦ προσάψεις, προκαλοῦσι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν εἰς μουσικολογικάς μελέτας ἀσχολουμένων. Ἐκ τῶν διαφόρων δὲ ὑπ' αὐτοῦ στεγασθέντων κοινωφελῶν τῆς Πόλεως μας Σωματείων καὶ ὁ παρ' ἡμῖν γνωστός «Ὀμιλος τῶν Ἑρασιμολῶν» ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, κατὰ τοὺς αὐστηροὺς ἰδίᾳ τῆς χαμητικῆς ἀπολυταρχίας χρόνους, πάννυ προθύμως ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τὰς στοργικὰς αὐτοῦ στέγας.

Εἶνε δὲ πολὺ λυπηρόν, ὅτι ἡ εἰδικὴ διοργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἐστέρησε τὴν μεγάλην ταύτην ἐορτὴν καὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς μάγου τοῦ Ἀπόλλωνος τέχνης. Δὲν ἔπρεπε κατὰ τὴν ἐσημνον ταύτην ἡμέραν ἐν τῇ καταμέσῃ τοῦ Συλλόγου αἰθούσῃ ν' ἀντιπῶσι καὶ οἱ μεγαλοπρεπεῖς τῆς μουσικῆς φθόγγοι πρὸς πλείονα τῆς ἐορτῆς ἔξαρσιν; Δὲν ἔπρεπε κατ' αὐτὴν νὰ ψαλῇ μεγαλοπρεπῆς τις λ.χ. πινδαρική ᾠδὴ, ἢ νὰ παρασταθῇ καὶ ἀρχαία τις ἑλληνικὴ τραγωδία;

Τοιαύτη πανελλήνιος πανήγυρις ἄνευ μουσικῆς ᾠδῆς πρὸς ποίας φιλολογικὰς τοῦ ἡμετέρου ἔθνους παραδόσει συμβιβάζεται; Διὰ τὴν ἀξιότιμος διοργανωτικὴ ἐπιτροπὴ δὲν προσέβλεψε καὶ εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ τῆς «Ἀποθεώσεως τοῦ Ὀμήρου» εἰκόνα, ἐν ἣ ἡ μάγος Μουσικὴ διὰ τῆς ἐπταχόρου λύρας μέλπει τὸν θεῖον ποιητὴν; Ἀλλ' ἡ ἄνωθεν τῆς εἰκόνης ἐπιγραφὴ ἃς παρηγορήσῃ τοὺς ἀλάστον ἡμᾶς διὰ τὸ μέλλον· *Θαρσεῖν χορὴ τάχ' αὐρίον ἔσσειε ἄμεινον.*

Ὑπὲρ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς» Φαναρίου ἡ Ἱ. Μονὴ Βατοπεδίου προσέφερε 10 λίρας.

Εἰς τὴν αἶθουσαν τῆς «Γαλλικῆς Ἐνώσεως» ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν προστασίαν τοῦ Ἐπιτετραμμένου τῆς Ἑλλάδος κ. Ι. Ἀλεξανδροπούλου θὰ δοθῇ συναυλία τῆς ὁμογενοῦς κλειδοκυμβαλιστρίας δος Ἀλεξάνδρας Πανοπούλου.

Εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου «Ἐρμου» ὑπὸ τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ δοθεῖσαν πρώτην συναυλίαν ὁ γνωστός παρ' ἡμῖν μουσικόφιλος λόγιος κ. Β. Ἀριστοβούλος ἐποιήσατο ὥραιαν εἰσῆγησιν περὶ τοῦ μουσουργοῦ Μπετχόβεν ζωγραφίσας ζωηρῶς τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ μουσουργοῦ. Ἡ εἰσήγησις ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ἐφημερίδι «Προοδῶ» Ὁ «Ἐρμῆς» ὑπὲρ τοῦ Ὁρδείου αὐτοῦ ἔδωσε καὶ β συναυλίαν, καθ' ἣν ὑπὸ τοῦ κ. Χέγκυ (κλειδοκύμβαλον) καὶ τοῦ κ. Μ. Λάγου (τετραχόρδον) ἐξετελέσθησαν ἐκλεκτὰ τεμάχια ἐκ τῶν μουσουργῶν τῆς Δύσεως, ὑπὸ δὲ τοῦ κ. Ε. Κανελλοπούλου, Γραμματέως τῆς Β. Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, ἀνεγνώσθη γλαφυρὰ εἰσήγησις περὶ Chopin, ἃν καὶ παρ' ἑλλήνων διπλωμάτου εὐχαριστως θὰ ἠκούετο εἰσήγησις καὶ περὶ ἑλληνότινος μουσουργοῦ. Ἐν γένει δ' ὁμως αἱ μουσικολογικαὶ αὗται συναυλίαι τιμῶσι τὸ συμπᾶθος Σωματεῖον.

Ὁ ἐν «Σιρκετζή» γνωστός μουσικογυμναστικός Σύλλογος «Ἀρίων» ἐτέλεσε πανηγυρικῶς τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἐορτὴν. Ἡ ἱεροτελεστία ἐγένετο ὑπὸ τοῦ προεξάρχοντος τῆς τελετῆς Πανερωτάτου Μητροπολίτου Μελενίκου, μεθ' ἧς Μανδολινάτα Φαναρίου ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ κ. Στάγκαλη ἀνέκρουσε μουσικὰ ἐκλεκτὰ τεμάχια, ζωηρῶς χειροκροτηθέντα. Τὴν ἐκθεσιν τῶν πεπραγμένων ἀνεγνώσεν ὁ ῥέκτης τοῦ Συλλόγου γραμματεὺς κ. Γ. Κεσιμίδης, τὸν δὲ πανηγυρικὸν ὁ ἡμέτερος διεθυντὴς κ. Παχτίκος, ὁμιλήσας διὰ μακρῶν «Περὶ τοῦ μελοδράματος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα», ἀναλύσας συγχρόνως καὶ τὸν «Φιλοκτήτην» τοῦ Σοφοκλέους. Ὁ δὲ κ. Ε. Κανδύλης ἀπήγγειλε δύο ὥραια ποιήματα χειροκροτηθέντα, μεθ' ὧς ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Δ. Καλλιωντζής, εὐχαριστήσας τοὺς πάντας, ὑπὸ τοὺς θελκτικὸς τῆς μουσικῆς ἡχους ἔδωσε πέρας εἰς τὴν ὄντως ὥραιαν ἐορτὴν.

Ἡ ἑλληνικὴ Ὀπερέττα τοῦ κ. Παπαϊωάννου ἄρχεται τῶν παραστάσεων αὐτῆς τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἐν τῇ θεάτρῳ «Βαριετέ».

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν ὅτι ἤρξατο λειτουργοῦσα ἡ Μουσικὴ Σχολὴ Σμύρνης. Πρέπει αὕτη παντοιοτρόπως νὰ ὑποστηρικθῇ χάριν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκει.

★ Καθὰ γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Σμύρνης ὁ αὐτότι λειτουργ-

γῶν «Σύνδεσμος τῶν Ἱεροψαλτῶν» ἐτέλεσε (11 τρέχ. μ.) τὴν ἀναβληθεῖσαν ἐπέτειον αὐτοῦ ἑορτήν. Τῆς τελετῆς προΐστατο ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης κ. Χρυσόστομος μετὰ τῶν Θεοφίλ. Ἐπισκόπων Τράλλων, τοῦ καὶ Προέδρου τοῦ σωματείου καὶ τοῦ τῶν Μοσχονησίων. Τὸ Δ. Συμβούλιον, συνιστάμενον ἐκ τῶν κ. κ. *Ν. Παπαδοπούλου, Κ. Μεταξά, Κ. Μισογλή, Κ. Παπαπέτρου, Ι. Βασιλειάδου, Κ. Βέργου* καὶ *Ι. Ἀγαθαγγέλου*, εἶχε λάβει τὰ προσήκοντα μέτρα διὰ τὸν ὅσον ἔνεστι μεγαλοπρεπέστερον ἑορτασμόν. Καὶ ὄντως τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ δημοτικά ἄσματα, τὰ ψαλμένα ὑπὸ καλῶς καταρτισμένου χοροῦ, ὑπερῆρσαν, ὑπὸ δὲ τοῦ κ. Κ. Βέργου ἐγένετο καὶ διάλεξις *περὶ ὁρχήσεως*.

Ἡ «Μουσική» εἰς τοὺς εὐγενεῖς τῆς θείας τοῦ Δαμασκηνοῦ τέχνης ἐργάτας εὐχεται εὐδόξωσιν καὶ προκοπὴν ἐν πνεύματι εὐκρινούσας ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ὁμονοίας.

★ Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης *Σμύρνης* κ. Χρυσόστομος δι' ἐγκυκλίον ἐφιοτᾷ ζωηρῶς τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ καινοφανῶν τινῶν ἐθίμων καὶ ἀτόπων συνηθειῶν, αἵτινες τεῖνουν νὰ κατισχύσωσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οἷαι εἶνε ἡ συμμετοχὴ γυναικῶν καὶ κορασιδῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τῶν σεπτῶν τοῦ Κυρίου Παθῶν καὶ πρὸ παντός τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου καὶ ἡ ξένη καὶ ὅλως παρείσακτος συνήθεια νὰ συνοδεύῃ τὸν Ἐπιτάφιον κατὰ τὴν ἐκ τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἔξοδον ἐνόργανος μουσικῇ, ἀνακρούουσα πένθιμα ἐμβατήρια. Ἐπιτραπήτω ἡμῖν εὐλαβῶς νὰ παρατηρήσωμεν τῇ μουσογραφεῖ Μητροπολίτῃ Σμύρνης, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τῶν μαθητριῶν διὰ νὰ ψάλλωσι τὸν Ἐπιτάφιον Θρήνον ἐπιδέχεται κάπως συζήτησιν, ἂν καὶ ἀγνοοῦμεν ὅποια παρεκβάσεις γίνονται ἐν τοῖς ναοῖς τῆς Σμύρνης. Ὁ Μ. Βασίλειος καὶ ἄλλοι ἱεράρχαι δὲν εἶχον συστήσει καὶ τὸν χορὸν τῶν παρθένων;

★ Ἡρξάτο τῶν παραστάσεων τοῦ τῷ Ἑλληνικὸν Μελόδραμα ἐν τῷ θεάτρῳ Σμύρνης μετὰ τὸ γλυκύτατον ἔργον τοῦ Βέρδη τὸν «*Ριγολέττον*».

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀπερέττα θὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Μυτιλήνην, δίδουσα αὐτόθι ἱκανὰς παραστάσεις. Οἱ συμπαιζοῦνται τῆς Σαπφούς ἀπὸ τοῦδε ἡρξάντο ἐνοικιάζοντες θέσεις ἐν τῷ θεάτρῳ Καψιμάλλῃ, ὅπως ὅσον ἔνεστι πανηγυρικώτερον ὑποδεχθῶσι τοὺς Ἑλλήνας καλλιτέχνους.

Ὁ Μουσικὸς ὁμιλος τοῦ Μοναστηρίου «*Λύρα*» ἐτοιμάζει διὰ τὰς ἑορτάς τοῦ Πάσχα θεατρικὴν παράστασιν δράματος καὶ κωμωδίας, τῆς ὁποίας αἱ εἰσπράξεις θέλουνσι διατεθῇ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ πρὸς ἀγορὰν ὁργάνων, χρησίμων διὰ τὰ ἐν τῷ αὐτόθι Γυμνασίῳ διδασκόμενα μαθήματα.

ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Ὁ ἐν τῷ Ὁδεῖῳ Ἀθηνῶν γνωστός καθηγητὴς τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς κ. Κ. Ψάχος πρὸ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου ἐποίησατο μουσικὴν διάλεξιν περὶ τοῦ ἐξῆς θέματος. «*Τὰ μουσικά διαγράμματα καὶ οἱ μελωδικοὶ τρόποι τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, κατ' ἀντιστραβολὴν πρὸς τοὺς τρόπους τῆς νεωτέρας μουσικῆς, μετὰ προβολῶν φωτεινῶν εἰκόνων*».

Ταυτοχρόνως πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ποικίλων διαγραμμάτων διαφόρων ἐποχῶν προσβάλλοντο ταῦτα ἐπὶ τῆς λευκῆς ὀθόνης, χορὸς δὲ μαθητῶν τῆς Σχολῆς τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ὁδείου, τῇ συνοδείᾳ βαρβίτου ὑπὸ τοῦ κ. Γαῖδεμβέργερ, τετραχόρδου ὑπὸ τοῦ κ. Χωραφᾶ, καθηγητῶν τοῦ Ὁδείου, καὶ κλειδοκυμβάλου ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Κατίνας Μανιατοπούλου, ἐξετέλεσε τοιαῦτα διαγράμματα καὶ 12 μελωδίας ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τῆς δημόδους καὶ τῆς ἀσιατικῆς.

★ Εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ «*Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων*» ἐν μέσῳ πυκνοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου, εἰς δὲ ἐπρώτευσιν τὸ ὥραϊον φῦλον ἡ δεσποινὶς Κλεάνθους, διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας, ἐπραγματεύθη ἐν διαλέξει τὴν ἐξέλιξιν τῆς γυναικὸς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, λαβοῦσα ὡς ἀφετηρίαν τὴν Τέκνησαν, τὴν μὴ νόμιμον σύζυγον τοῦ Αἴαντος, τοῦ γίγαντος αὐτοῦ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, τοῦ μεγάλου ἥρωος τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

★ Τὸ Μουσικὸν τμήμα τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου ἡ «*Τέχνη*» ἵδρυσεν εἰδικὴν σχολὴν «*ἐθνικῶν ἁμάτων καὶ χορῶν*» πρὸς περιουλλογὴν, ἐκκαθάρισιν, ἐναρμόνισιν καὶ διδασκαλίαν αὐτῶν. ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐφορευτικῆς ἐκ Κυριῶν ἐπιτροπείας.

Ἐδόθη εἰς τὸ Ὁδεῖον τοῦ Βόλου δοκιμαστικὴ συναυλία μετ' ἀπαρμύλου ἐπιτυχίας ὑπὸ τῶν μαθητριῶν τῆς κ. Τσολάκη καὶ τοῦ Κόντη. Τῆς συναυλίας μετέσχε καὶ ὁ κ. κ. Ι. Μποντιδόπουλος, ὁ ὅλον ἐν προεδρεύον καὶ καταπλήσων μετὰ τὸ ἐξαιρετικὸν τάλαντόν του.

Ἡ Ἑλληνὶς καλλιτέχνης κ. Ὀλγα Παπαδιαμαντοπούλου, τῆς ὁποίας οἱ διαρκεῖς θριάμβοι εἰς τὸ ἄσμα ἐστερέωσαν ἀκλόνητον τὴν θέσιν τῆς εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ἐπισκεφθεῖσα τὸ πρῶτον τὴν Αἴγυπτον ἐδόξε συναυλίαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἡ ὁποία ὑπῆρξε λίαν ἐπιτυχὴς. Παρομοίᾳ συναυλίᾳ θὰ δοθῇ καὶ ἐν Καῖρῳ.

Ἡ Ἑλληνὶς καλλιτέχνης κ. Ὀλγα Παπαδιαμαντοπούλου, τῆς ὁποίας οἱ διαρκεῖς θριάμβοι εἰς τὸ ἄσμα ἐστερέωσαν ἀκλόνητον τὴν θέσιν τῆς εἰς τὸν καλλιτεχνικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ἐπισκεφθεῖσα τὸ πρῶτον τὴν Αἴγυπτον ἐδόξε συναυλίαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἡ ὁποία ὑπῆρξε λίαν ἐπιτυχὴς. Παρομοίᾳ συναυλίᾳ θὰ δοθῇ καὶ ἐν Καῖρῳ.

★ Ὁ διαπρεπὴς γάλλος μουσουργὸς Σαιν Σάν, διελθὼν τῆς Ἀλεξανδρείας ἐδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ γευματίσῃ εἰς ἑλληνικὸν ἐστιατόριον, ὅπου ἐζήτησεν ὅ,τι καθαρῶς ἑλληνικὸν εἶχεν ἡ κουζίνα.

Πρὸς στιγμὴν ὅταν εἰς τὸ πιάτο του εἶδε ροκφόρ, τὸ ἐπέστρεψε καὶ ἐζήτησε τυρὸν ἑλληνικόν. «Ὅ,τι ὅμως ἦτο θαυμάσιον ἐκ μέρους τοῦ μεγάλου παρισανοῦ καλλιτέχνου, ἦτο ἡ ἀγορὰ ἑλληνικῶν ἐφημεριδῶν, τὰς ὁποίας ἡγόρασεν ἀναχωρῶν. Τί εἶνε καὶ αὐτοὶ οἱ καλλιτέχναι!

Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ *Λευκασίας* (Κύπρου), ὅτι εὐχάριστα ἀποτελέσματα παρατηροῦνται ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν τῷ αὐτόθι Παγκυπρίῳ Διδασκαλείῳ. Οἱ ἐκ τῶν τροφίμων αὐτοῦ πεπρωκισμένοι διὰ τοῦ τάλαντου μελωδικῆς φωνῆς εὐδοκίμουσιν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ εἰς τοὺς ἀνά τὰ διάφορα χωρία τῆς Νήσου ἱεροῦς ναοὺς, ἔνθα εἶνε καὶ διδάσκαλοι.

Οἱ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος μαθηταὶ αὐτοῦ πάνυ ἐπίσης ἀξιολόγως ἐπιδίδουσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, τὴν ἀρίστην δὲ ἐντύπωσιν ἐνεποίησαν εἰς τὸ ἐκκλησίασμα Φανερωμένης κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν χαιρετισμῶν τῆς Θεοτόκου, καθ' ἣν ἐμμελέστατα ἔψαλλον πάντας τοὺς ὕμνους.

★ Ἐν *Λεμεσῷ* τῆς Κύπρου ἐδόθη πρὸς τιμὴν τοῦ ἐκεῖθεν διελθόντος Ἑλλήνος λογιῶν κ. Χρ. Παπαζαφειροπούλου μουσικοφιλολογικὴ ἐσπερίς. Κατ' αὐτὴν ἔκαμεν ἐμβριθεστάτην περὶ τοῦ συγχρόνου ἑλληνικοῦ Θεάτρου διάλεξιν ὁ κ. Παπαζαφειρόπουλος, ἔπαιξεν ἡ Φιλαρμονικὴ τοῦ Δή-

μου δύο ἐκλεκτὰ τεμάχια, ἀπήγγειλεν ἐντέχνως ὁ κ. Β. Ζήνων, ὁ κ. Γ. Χουρμούζιος μετὰ τοῦ κ. Π. Βέη ἐπαιξαν ἐπὶ κλειδοκυμβάλου καὶ μανδολας ὡραιότατην ρομάντζαν τοῦ Bach, τέσσαρες δὲ μαθηταὶ τῆς ὑπὸ τὸν κ. Γ. Χουρμούζιον Μανδολινάτας Λεμεσοῦ, οἱ κ. κ. Γ. Κ. Σολομωνίδης, Σ. Ι. Ἀρχοντιδης, Γ. Κ. Τσάρνος, Ἡρ. Ν. Ἰωαννίδης ἐπαιξαν μετὰ μοναδικῆς τέχνης καὶ ἀκριβείας: θαυμάσιον κουαρτέτο καταχειροκροτηθέντες. Ἐπίσης καὶ ὁ μικρὸς μαθητὴς τοῦ κ. Χουρμούζιου *Γεώργιος Ν. Ἰωαννίδης* ἐπαιξεν ἐπὶ κιθάρας, παρασχὼν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμηθῇ ἰδιαζόντως ἡ περὶ τὴν Μουσικὴν θαυμαστὴ ἰδιοφυΐα του.

Διὰ τοῦ τελευταίως καταπλεύσαντος ἀτμοπλοίου «Ἀθηναί» τῆς Ἑλληνικῆς Ὑπερωκεανείου, ἀφίκετο εἰς Ν. Ὑόρκην ὁμιλος τῆς περιφημοῦ Ἀθηναϊκῆς Μανδολινάτας, τῆς τόσας ἐπιτυχίας ἀριθμούσης ἐν τε τῇ Ἑλλάδι καὶ τῷ Ἐξωτερικῷ. Ὁ ὁμιλος διατελεῖ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Μ. Λάβδα.

Ἡ Ἀθηναϊκὴ Μανδολινάτα θὰ δώσῃ συναυλίαν εἰς πάσας τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Ἀμερικῆς, καταγαγοῦσα μεγάλους θριάμβους καὶ τιμῶσα τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

Μουσικαὶ διαλέξεις ἐν Μερξιφόν τῷ Πόντου. Ὁ Διδασκαλικὸς Σύλλογος τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου Μερξιφόν, κατὰ τὸν «Πόντον», ἐν τινι τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ ὑπέβαλε πρὸς συζήτησιν τὸ ἐξῆς θέμα: «*Τὴς ἡ ἀξία καὶ ὁ ρόλος τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας τῆς Μουσικῆς*». Ὁ πρῶτος ὁμιλητὴς κ. Daghlion, καθηγητὴς τῆς μουσικῆς, ἀνέγνωσε πραγματείαν σύντομον, ἐν ᾗ ἐξήτασε τὴν μουσικὴν ἀπὸ αἰσθητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόψεως, ἡ σπουδὴ τῆς ὁποίας ἀναπτύσσει καὶ καλλιεργεῖ εἰς τὸν σπουδαστὴν διαφόρους καλὰς ἰδιότητας, ὡς τὴν προσοχὴν, τὴν ἀκριβείαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν αἰσθητικὴν λεπτότητα κτλ. Μετὰ τοῦτον ἡ δεσποινὴς Morley ἐξέθηκε τὸν τρόπον τῆς ἐν Ἀμερικῇ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας τῆς μουσικῆς, περιγράψασα ἀκριβῶς καὶ ζωηρῶς τὰ διάφορα ὑπὸ τῶν διδασκάλων μεταχειριζόμενα μέσα. Τελευταίως δὲ ὁ Ἕλλην κ. Ν. Σειριανίδης ὁμίλησε περὶ τῆς ἀξίας τῆς Μουσικῆς πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦ.

Ἐν παρόδῳ δὲ εἰρήσθω, ὅτι ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ ταύτῃ Σχολῇ ἐνεγράφησαν ἐφέτος 250 μαθηταί, ἐξ ὧν 150 Ἕλληνες, 80 Ἀρμένιοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ρῶσοι, Τοῦρκοι, Πέρσαι καὶ ἄλλοι.

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἡ δημοφιλὴς καταστάσα «Μανδολινάτα Φαναρίου», τιμῶσα ἑαυτὴν καὶ τὴν θείαν τοῦ Ὁρφέως τέχνην, ἦν μετ' ἰδιαζούσης στοργῆς καὶ ἀγάπης περιβάλλει, εὐηρεστήθη ὕλκως καὶ ἠθικῶς νὰ ἐν-

θαρρύνῃ τὸ Περιοδικὸν διὰ τῆς ἐπομένης εὐγενεστάτης ἐπιστολῆς.

Φανάριον, τῇ 17ῃ Μαρτίου 1912.

Μουσικολογίωτα κ. Γ. Α. Παχτίκε,

Ἐν ἀμεταπτῷ προτοχῇ, ἀλλ' καὶ ὀλοὲν αὔξοντι ἐνδιαφέροντι διεξήλθομεν τὸ ἀνώτερον παντὸς ἐπαίνου περισπούδαστον Περιοδικόν σας.

Αἰσθανόμεθα ἑαυτοὺς μικροὺς νὰ ἐκφέρωμεν οἰανδῆποτε κρίσιν περὶ τῆς περιόπτου θέσεως, ἣν ἀναμφιρῆτως προώριται τοῦτο ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ νὰ καταλάβῃ, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα ν' ἀντίσχωμεν εἰς τὴν ἀκάθεκτον ὁρμὴν τῆς ἐξωτερικεύσεως τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὃς συνέσχευεν ἡμᾶς ἐπὶ τῇ τόσῃ ὄντως ἀγαστῇ ἀρμονίᾳ τῆς ὕλης Ἑλληνικοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένου Περιοδικοῦ, ἐν ᾧ ἡ μουσικὴ καλλιτεχνία ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν τοῦ λόγου, καὶ αὕτη πρὸς τὴν καλαισθησίαν τῆς ἐκλογῆς καὶ διατάξεως τῆς ὕλης. Ἀνέκαθεν ἡ ὑπαρξὶς τοιοῦτου Περιοδικοῦ ἀπειτέλεσε τὸ ἰδεῶδες ἡμῶν, ὥστε χαίρομεν δικαίαν χαρὰν ἐπὶ τῇ προόδῳ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῇ αἰσιοδοξίᾳ τῆς ἐδραϊώσεώς του.

Περαινόντες δηλοῦμεν, ὅτι τὸ ἀντίτιμον δύο ἀντιτύπων, τὰ ὅποια ἀνθ' ἑνὸς σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ στέλλητε, εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ εἰσπράκτορός σας, ἐφ' ᾧ διατελοῦμεν μετὰ διακεκριμένης ὑπολήψεως.

Ὁ Πρόεδρος

(Γ. Σ.)

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΕΝ ΣΑΜΩΙ ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ
Η "ΑΝΑΤΟΛΗ",

Ἐν Μαλαγαρίῳ, τῇ 12 Φεβρουαρίου 1913.

Ἐλλόγιμε κ. Παχτίκε,

Ἐχω ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ Β' τεῦχος τῆς «Μουσικῆς». Τὸ περιοδικὸν εἶνε ὁμολογουμένως ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν ἀριστον, πρόκειται δὲ αὐτὸ πρῶτον νὰ πληρώσῃ τὸ μέγα κενόν, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε δυστυχῶς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς. Μεγάλῃν δὲ σημασίαν καὶ σπουδαιότητα προσδίδει εἰς οὗτο κυρίως ὁ ἐπιδιωκόμενος διπλοῦς σκοπὸς: διότι ὅχι μόνον οἱ πολῦτιμοι ἀδάμαντες τῆς συγχρόνου δημώδους μουσικῆς, τοὺς ὁποίους ὑμεῖς μετ' ἀξιοθαυμάστου ἀληθῶς καὶ ἀκαταπονήτου φιλοπονίας κατορθώνετε πανταχόθεν νὰ περὶσυλλέγητε, θέλουν καταστήσῃ κτήμα κοινὸν ἑσας τοῦ πανελληνίου, διασωζόμενοι οὕτω ἀπὸ τῆς ἐκ λήθης φθορᾶς τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τῆς ἀθανάτου τῶν προγόνων ποιήσεως, οἰοῖναι ἐκθαπτόμενα ἐκ τοῦ τάφου τῆς ἀρχαιότητος ὑπὸ σκατανέως εὐλαβοῦς καὶ φιλοσόφου πρὸς τὰ ὅσα τῶν Πατέρων, θέλουν ἐξεγείρει καὶ τὰς μᾶλλον λεπτὰς τῆς καρδίας χορδὰς καὶ τῶν ἀπογόνων καὶ μεταφέρει αὐτοὺς εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἰδεώδη ἐκείνον κόσμον τοῦ καλοῦ.

Σᾶς συγχάριω λοιπόν! διὰ τὴν λαμπρὰν ἐμπνευσιν καὶ εὐχόμαι νὰ στέψῃ πλήρης ἐπιτυχία τοὺς ἀγρότους κόπους ἐν τῇ θεῇ τοῦ Ἀπόλλωνος τέχνῃ.

Μετὰ πολλῆς ὑπολήψεως

Ὁ Διευθυντὴς

ΑΡΧΙΜ. ΑΝΘΙΜΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ὑπεύθυνος Γ. Α. ΠΑΧΤΙΚΟΣ — Τύποις ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΕΡΑΡΔΩΝ